

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Sint-Maarten Bovenschool te Beveren

Hoofdstructuur so

	Instellingsnummer	62158
	Instelling	Sint-Maarten Bovenschool
directeur		Ingrid Ghys
adres		Kallobaan 1 - 9120 BEVEREN-WAAS
telefoon		03-750.94.94
fax		03-750.94.80
e-mail		sint-maarten.bovenschool@scarlet.be
website/URL		http://www.mijn-school.be/bovenschool/
	Bestuur van de instelling	970814 - Katholiek Secundair Onderwijs Beveren te BEVEREN-WAAS
adres		Kloosterstraat 39 - 9120 BEVEREN-WAAS
	Scholengemeenschap	113341 - SGVGSO Beveren en Bazel te BEVEREN-WAAS
adres		Kloosterstraat 37 - 9120 BEVEREN-WAAS
	CLB	115022 - Vrij CLB Waas en Dender te SINT- NIKLAAS
adres		Ankerstraat 63 - 9100 SINT-NIKLAAS
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	4/6/2012, 5/6/2012, 6/6/2012, 7/6/2012, 8/6/2012
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	8/6/2012
	Datum bespreking verslag met de instelling	3/7/2012
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Erik Van Nieuwenhuyze
	Teamleden	Henri Christiaen Leander Froidcoeur Etienne Gielen Gino Malfait Marjan Meulewaeter Vera Timmers

Deskundige(n) behorend tot de administratie

Trui Van Rie
Chris Van Woensel
nihil

Externe deskundige(n) nihil

INHOUDSOPGAVE

1.	SAMENVATTING	6
2.	FOCUS VAN DE DOORLICHTING	7
2.1	Structuuronderdelen/vakken in de focus	7
2.2	Procesindicatoren of -variabelen in de focus	8
3.	VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?	8
3.1	Aardrijkskunde in de tweede graad aso Wetenschappen en Latijn, in de derde graad aso Economie-moderne talen, Economie-wiskunde, Humane wetenschappen, Latijn-moderne talen, Latijn-wiskunde, Moderne talen-wetenschappen, Wetenschappen-wiskunde en in de derde graad tso Boekhouden-informatica, Handel en Sociale en technische wetenschappen.	8
3.2	Aardrijkskunde in de tweede graad aso Economie en Humane wetenschappen en in de tweede graad tso Handel en Sociale en technische wetenschappen.....	9
3.3	Chemie en in de tweede graad aso Humane wetenschappen en fysica in de tweede graad aso Wetenschappen en in de derde graad aso Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde.....	10
3.4	Cultuur- en gedragswetenschappen in de derde graad aso Humane wetenschappen	11
3.5	Frans in de tweede en derde graad tso Handel en in de derde graad tso Boekhouden-informatica	13
3.6	Moderealisatie en -presentatie in de tweede graad bso	14
3.7	AV/KV/TV mode (modetekenen), Praktijk mode (etalage, moderealisatie, interieur en retouches), TV mode (verkoopkunde en artikelenkennis, moderealisatie) en Stages mode/verkoop in de derde graad bso Moderealisatie en -verkoop	15
3.8	Muzikale opvoeding in de tweede graad bso Verzorging-voeding	17
3.9	Project algemene vakken in de derde graad bso Moderealisatie en –verkoop en Verzorging en in het derde leerjaar van de derde graad bso Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige.	18
3.10	Sociale- en technische wetenschappen in de tweede graad tso	19
3.11	Toegepaste economie in de tweede graad Handel	22
3.12	Toegepaste economie in de derde graad tso Handel	23
3.13	Wiskunde in de tweede graad aso Humane wetenschappen en Wetenschappen	25
4.	BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	26
4.1	Curriculum	26
4.2	Begeleiding	28
4.3	Evaluatie	29
5.	ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	30
6.	STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	31
6.1	Wat doet de school goed?	31
6.2	Wat kan de school verbeteren?	31
6.3	Wat moet de school verbeteren?	32
7.	ADVIES.....	32
8.	REGELING VOOR HET VERVOLG	33

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of ze op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of ze zelfstandig de tekorten kan remediëren.

Het advies in dit verslag heeft betrekking op alle erkenningsvoorwaarden uitgezonderd de voorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en woonbaarheid.

Vanaf het schooljaar 2011-2012 vindt de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende woonbaarheid, veiligheid en hygiëne gelijktijdig met de doorlichting plaats. Deze controle op woonbaarheid, veiligheid en hygiëne resulteert in een afzonderlijk verslag. Alle verslagen worden gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie de onderwijsdoelstellingen en de procesindicatoren of -variabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens het doorlichtingsbezoek.

Tijdens het doorlichtingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag vangt aan met een voor het brede publiek toegankelijke samenvatting. Het vervolgt met een beschrijving van de doorlichtingsfocus.

Tijdens een doorlichting zoeken de onderwijsinspecteurs een antwoord op drie onderzoeksvragen:

- In welke mate voldoet de instelling aan de onderwijsdoelstellingen? (het erkenningsonderzoek)
- In welke mate onderzoekt en bewaakt de instelling op een systematische manier de kwaliteit van de processen zodat deze bijdragen tot het bereiken/nastreven van de onderwijsdoelstellingen? (het kwaliteitsonderzoek)
- Is er in de instelling een algemeen beleid dat het mogelijk maakt om zelfstandig tekorten weg te werken? (het onderzoek 'algemeen beleid')

In drie hoofdstukken geeft de onderwijsinspectie een antwoord op deze vragen.

Om de kwaliteit van de processen in kaart te brengen gebruikt de onderwijsinspectie een kwaliteitswijzer. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de instelling bij haar activiteiten aandacht heeft voor

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de instelling voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de instelling om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: worden de doelen bereikt en gaat de instelling dit na?
- ontwikkeling: heeft de instelling aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

Meer informatie over de kwaliteitswijzer vindt u eveneens op www.onderwijsinspectie.be.

Wat de instelling goed doet, wat de instelling kan verbeteren en wat de instelling moet verbeteren komt aan bod bij 'Sterktes en zwaktes van de instelling'.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de instelling de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en/of cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

De Sint-Maarten Bovenschool biedt een tweede en derde graad secundair onderwijs aan, in het aso met een ruim aantal studierichtingen, in het bso en tso met richtingen binnen de studiegebieden Handel en Personenzorg, aangevuld met Mode in het bso. De school bevindt zich op dezelfde campus als de Sint-Maarten Middenschool, maar voert een onafhankelijk beleid. Ze streeft een brede vorming en ontwikkeling van haar leerlingen na en wil hen op basis van hun talenten oriënteren.

Het erkenningsonderzoek geeft een wisselend kwaliteitsbeeld van de leerplanrealisatie in de geselecteerde vakken en structuuronderdelen. Voor chemie, fysica, Frans, gedrags- en cultuurwetenschappen en wiskunde voldoet de leerplanrealisatie. Dat is ook het geval voor project algemene vakken in het derde leerjaar van de derde graad bso, voor toegepaste economie in de derde graad Handel en voor aardrijkskunde in de meeste structuuronderdelen. De leerplanrealisatie van toegepaste economie in de tweede graad Handel en van aardrijkskunde in enkele studierichtingen van de tweede graad is onvoldoende, maar de inspectie is van oordeel dat het beleidsvoerend vermogen garant staat voor een snelle bijsturing en neemt deze verbeterpunten niet op in het advies. De bijsturingen die voor een aantal andere vakken nodig zijn, zijn complexer of diepgaander van oorsprong. Ze zijn het gevolg van een gebrek aan infrastructuur, leerplangerichtheid, deskundigheid en/of validiteit van de evaluatie. Het betreft muzikale opvoeding in de tweede graad bso Verzorging-voeding, project algemene vakken in het eerste en tweede leerjaar van de derde graad bso en vakken uit de specifieke vorming in de tweede en derde graad bso Mode en in de tweede graad tso Sociale en technische wetenschappen. Dit resulteert in een beperkt gunstig advies voor die structuuronderdelen. Het ontbreken van een geïntegreerde proef die beantwoordt aan de richtlijnen van de regelgeving in de studierichting Verzorging is een inbreuk op de regelgeving.

Na een directiewissel heeft het huidige team tijdens dit schooljaar het beleid verder gezet. Daarnaast werden enkele eerste accenten gelegd wat betreft open communicatie en werd de schoolwerking reflectief gescreend met het oog op doelgerichte bijsturingen in de toekomst. Traditiegetrouw hecht men veel belang aan een participatief beleid om gedragen beslissingen te ontwikkelen. De vakgroepen krijgen veel autonomie, maar daardoor ook een grote verantwoordelijkheid, slechts aangestuurd door de wens om parallel te werken bij dezelfde leerplannen. Verdere inhoudelijke ondersteuning om een kwaliteitsvolle leerplanrealisatie te bewaken wat betreft aanbod van de leerstof, werk- en evaluatievormen, invulling van geïntegreerde proef, stages of onderzoekscompetentie is er niet. Wel wordt het volgen van nascholing gestimuleerd. De doorlichting wijst uit dat dit leidt tot grote kwaliteitsverschillen, afhankelijk van de professionaliteit en de betrokkenheid van de vakgroepleden.

De invulling van het complementair gedeelte van de lessentabel gebeurt in overleg met de leraren, maar minder functioneel vanuit een schoolbrede visie of het eigen pedagogisch project. Het beleid wendt het lestijdenpakket zorgvuldig aan, vooral gestuurd door het bewaken van de klasgrootte in het bso en tso in functie van het vaardigheidsgericht werken. De taken van het middenkader en de ondersteunende functies zijn vastgelegd in functiebeschrijvingen. De uren die hiervoor nodig zijn, hebben geen invloed op de klasgrootte.

De school heeft de loopbaanbegeleiding van haar leerlingen kwaliteitsvol uitgewerkt. Ze zorgt voor ondersteuning bij de keuze die leerlingen maken bij de overstap vanuit de middenschool. Ook op het einde van de tweede en derde graad zorgen verscheidene acties voor een duidelijke verkenning van de mogelijkheden door de leerlingen. De resultaten in het vervolgonderwijs worden geanalyseerd om de oriëntering te optimaliseren.

De evaluatiepraktijk wordt enkel ondersteund door schoolbrede organisatorische afspraken. Het ontbreken van inhoudelijke richtlijnen om valide quoteringen te bekomen, zorgt voor diverse invullingen en grote kwaliteitsverschillen. In de meeste gevallen ligt de evaluatiepraktijk aan de basis van remediëring. De delibererende klassenraad functioneert volgens de geest van de regelgeving.

De school onderneemt verschillende initiatieven om de eigen werking te evalueren, ze verzamelt daarvoor via diverse kanalen gegevens en analyseert deze. Ze is zich ervan bewust dat het nog ontbreekt aan een systematische kwaliteitsbewaking.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie structuuronderdelen/vakken en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

De resultaten van de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne, vindt u terug in een afzonderlijk verslag

2.1 Structuuronderdelen/vakken in de focus

Studierichting per graad	Basisvorming	Keuze/Specifiek gedeelte
Graad 2 ASO Economie	aardrijkskunde	
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	aardrijkskunde, chemie, wiskunde	
Graad 2 ASO Latijn	aardrijkskunde	
Graad 2 ASO Wetenschappen	aardrijkskunde, fysica, wiskunde	fysica
Graad 2 BSO Moderealisatie en -presentatie		AV/KV/TV/PV mode
Graad 2 BSO Verzorging-voeding		muzikale opvoeding
Graad 2 TSO Handel	aardrijkskunde, Frans	Frans, TV toegepaste economie
Graad 2 TSO Sociale en technische wetenschappen	aardrijkskunde	AV expressie, TV/PV huishoudkunde, TV/PV natuurwetenschappen, TV/PV opvoedkunde
Graad 3 ASO Economie-moderne talen	aardrijkskunde	
Graad 3 ASO Economie-wiskunde	aardrijkskunde	
Graad 3 ASO Humane wetenschappen	aardrijkskunde	gedrags- en cultuurwetenschappen
Graad 3 ASO Latijn-moderne talen	aardrijkskunde	
Graad 3 ASO Latijn-wiskunde	aardrijkskunde	
Graad 3 ASO Moderne talen-wetenschappen	aardrijkskunde, fysica	aardrijkskunde, fysica
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	aardrijkskunde, fysica	aardrijkskunde, fysica
Graad 3 BSO Moderealisatie en -verkoop	project algemene vakken	AV/KV/TV mode, Praktijk mode, TV mode, Stages mode/verkoop
Graad 3 BSO Kinderzorg	project algemene vakken	
Graad 3 BSO Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige	project algemene vakken	
Graad 3 BSO Verzorging	project algemene vakken	

Graad 3 TSO	Boekhouden-informatica	aardrijkskunde, Frans	Frans
Graad 3 TSO	Handel	aardrijkskunde, Frans	Frans, TV toegepaste economie
Graad 3 TSO	Sociale en technische wetenschappen	aardrijkskunde	

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Onderwijs

Curriculum

Onderwijsorganisatie

Begeleiding

Loopbaanbegeleiding

Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS-VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde structuuronderdelen/vakken het volgende op:

3.1 Aardrijkskunde in de tweede graad aso Wetenschappen en Latijn, in de derde graad aso Economie-moderne talen, Economie-wiskunde, Humane wetenschappen, Latijn-moderne talen, Latijn-wiskunde, Moderne talen-wetenschappen, Wetenschappen-wiskunde en in de derde graad tso Boekhouden-informatica, Handel en Sociale en technische wetenschappen.

Voldoet

Motivering

- De leerplanrealisatie is nagenoeg volledig en kwaliteitsvol, de evaluatie is valide. De dynamische vakgroep werkt doelgericht en efficiënt.
- In bovenstaande structuuronderdelen van de tweede graad aso komen alle leerplanonderdelen aan bod. Er wordt leerplangericht gewerkt. Het wereldbeeld en een overwogen basis parate kennis worden stelselmatig opgebouwd. De thema's krijgen een gepaste invulling met de klemtoon op de analyse van bronnenmateriaal dat goed geactualiseerd wordt. Het uitvoeren van een beperkt aardrijkskundig onderzoek krijgt pas sedert vorig schooljaar aandacht, maar wordt verder uitgebouwd. Door het behandelen van uitbreidingsdoelen in de loop van het jaar, wordt 'Verstedelijking' op het einde van het schooljaar minder diepgaand behandeld.
- In de studierichtingen van de derde graad aso buiten de pool Wetenschappen en de derde graad tso is de leerplanrealisatie nagenoeg volledig en kwaliteitsvol. De leerplandoelen worden evenwichtig en met voldoende diepgang behandeld, de analyse van landschappen is gekoppeld aan excursies. Een aantal themaoverschrijdende doelstellingen krijgt expliciete aandacht en wordt in toenemende mate verwerkt in de behandeling van de thema's, deze met betrekking tot kaartvoorstellingen worden minder doelgericht behandeld.

- In de studierichtingen van de pool Wetenschappen is de realisatie van de basisvorming analoog aan deze in de andere studierichtingen, maar er ontstaat wel een hiaat wat betreft het thema 'Verstedelijking en ruimtelijke ordening' dat gepland is op het einde van de graad. De leerplandoelen die gekoppeld zijn aan de specifieke eindtermen van de pool Wetenschappen krijgen de gepaste diepgaande uitwerking. De leerlingen die bij de realisatie van de onderzoekscompetentie voor aardrijkskunde kiezen, doen een onderzoek op het terrein en doorlopen de meeste stappen die vereist zijn om de drie specifieke eindtermen te realiseren. De begeleiding ervan gebeurt procesgericht. De reflectie over het formuleren van een onderzoeksvraag en de confrontatie met andere standpunten komen nog niet aan bod in de uitwerking. In de huidige aanpak op schoolniveau ontbreekt het aan mogelijkheden om daar met een goed tijdpad en volledig binnen de lestijd gestalte aan te geven.
- De lessen vinden plaats in twee goed uitgeruste vaklokalen. De minimale materiële vereisten zijn aanwezig, maar in één lokaal werkt de verduistering onvoldoende. De aanwezige ICT-uitrusting wordt veelvuldig gebruikt als ondersteuning van de lesgang, waaronder de projectie van bronnenmateriaal en online toepassingen. Het gebruik van de pc-klas door de leerlingen wordt ingepast waar het relevant is, maar wordt beïnvloed door de beschikbaarheid van een pc-klas op het geschikte moment; een aandachtspunt voor vakken met slechts één wekelijkse lestijd.
- De evaluatie is in hoge mate gekoppeld aan de leerplandoelen. Ze weerspiegelt goed de verwachtingen van het leerplan wat de verhouding tussen kennis en vaardigheden betreft. De meting van de realisatie gebeurt op basis van overwegend zorgvuldig geformuleerde vragen die met gebruik van veelal nieuw bronnenmateriaal peilen naar inzicht en naar het beheersen van de vaardigheden. De leerlingenresultaten tonen aan dat de doelstellingen goed bereikt worden. De onderzoekscompetentie wordt gequoteerd met voldoende aandacht voor het proces. De verrekening ervan als een onderdeel van het dagelijks werk zorgt voor een gewicht dat weinig in verhouding staat tot de geleverde prestatie in vergelijking met de overige punten.
- In de tweede graad worden werkvormen afgewisseld naargelang de opportuniteit om de leerinhouden leerlingactief te verwerken. Deze aanpak vertoont een dynamiek die resulteert in een regelmatig bijgestuurd curriculum. De uitwerking ervan wordt in de klaspraktijk niet steeds in materiaal voor de leerlingen verankerd als studiemateriaal voor toetsen. In de derde graad zijn er overzichtelijke leerlingencursussen. Voor beide graden is er aanvullend materiaal aanwezig op het elektronisch leerplatform. De verwachtingen omtrent taken en toetsen zijn duidelijk, de evaluatie ervan is transparant. Er is aandacht voor feedback waar het nodig is, maar de vakgroep is zoekend om dit doeltreffend te communiceren.
- De enthousiaste vakgroep functioneert als een lokale leer- en werkgroep. Men overlegt zowel formeel als informeel over aanpak, planning, inhoud en evaluatie om gelijkgericht te werken. De leden volgen zeer frequent nascholing en implementeren de opgedane inzichten in de praktijk. Daarnaast nemen ze initiatief om schoolgebonden projecten met aardrijkskundige inslag op te starten of te ondersteunen.

3.2 Aardrijkskunde in de tweede graad aso Economie en Humane wetenschappen en in de tweede graad tso Handel en Sociale en technische wetenschappen

Voldoet niet

Motivering

- De leerplanrealisatie vertoont belangrijke hiaten en er wordt niet leerplangericht gewerkt. De evaluatie is niet valide.
- In de bovenvermelde studierichtingen vertoont de leerplanrealisatie hiaten in bijna alle klassen. Er ontbreekt voor die klassen een planmatige verdeling van alle leerplanthema's over het schooljaar en onderdelen worden systematisch niet behandeld. Voor 'Landschappen en wereldkaart' wordt veel meer tijd benut dan de

suggestie in het leerplan; de parate kennis wordt overgewaardeerd. In het tweede leerjaar van de graad wordt dit, in tegenstelling tot de verwachting van het leerplan, in een aantal klassen herhaald. De thema's 'Verschillen tussen agrarische regio's' en 'Verschillen tussen industriële regio's' worden inhoudelijk voldoende behandeld, maar voor 'Uitdagingen door bevolkingsexplosie' is dit slechts gedeeltelijk het geval. 'Spanningen en ecologische problemen binnen regio's' wordt slechts voor één van de drie regio's behandeld in tso en niet voor de vereiste twee regio's in aso, waar de uitbreidingsregio behandeld wordt. 'Aantrekkelijke landschappen en toerisme' en 'Verstedelijking' blijven volledige hiaten, alsook het 'Vergelijken van facetkaarten' in het aso. De verschillen tussen het leerplan voor aso en dit voor tso worden onvoldoende bewaakt. De meeste leerplandoelen zijn vaardigheidsgericht geformuleerd en vereisen bronnenmateriaal om ze te realiseren, er zijn evenwel weinig sporen van een aanpak in die richting met leerlingactieve werkvormen. Daardoor blijven de behandelde inhouden op het niveau van kennisoverdracht en missen ze het doel om vaardigheidsgericht te werken. In een beperkt aantal lesgroepen van de tweede graad tso is de leerplanrealisatie analoog aan deze die beschreven is in het verslag over aardrijkskunde in de tweede graad aso Wetenschappen en Latijn. De hiaten worden daardoor beperkter in deze lesgroepen, maar dit volstaat niet om de leerplanrealisatie over de beide leerjaren van de graad en voor de volledige structuuronderdelen als voldoende te beschouwen.

- De evaluatie ligt in het verlengde van de klaspraktijk. Ze mist validiteit omwille van de hiaten en het overheersen van parate kennis en reproductie. Waar sporadisch toch vaardigheden aan bod komen, stelt het beheersingsniveau door de leerlingen teleur. De resultaten die voorgelegd worden aan de delibererende klassenraad weerspiegelen dan ook niet de mate waarin de leerlingen de leerplandoelstellingen beheersen.
- De lessen vinden plaats in goed uitgeruste vaklokalen en het aantal beschikbare lestijden voldoet ruim om de aanwijzingen van het leerplan voor een volledige en evenwichtige realisatie te volgen.
- De vakgroep werkt samen om een kwaliteitsvolle leerplanrealisatie te realiseren, maar de afspraken worden onvoldoende in alle klasgroepen geïmplementeerd.
- De schoolleiding is vertrouwd met de problematiek en heeft reeds eerder een traject opgestart om de leerplanrealisatie op peil te brengen.

3.3 Chemie in de tweede graad aso Humane wetenschappen en fysica in de tweede graad aso Wetenschappen en in de derde graad aso Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde

Voldoet

Motivering

- Het erkenningsonderzoek wijst uit dat voor chemie en fysica het aanbod en de leerlingenevaluatie voldoet. De infrastructuur en leermiddelen ondersteunen de leerplanrealisatie.
- De vakgebonden doelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd. Toch vragen volgende vaststellingen de nodige opvolging. Voor fysica in de derde graad krijgen bepaalde onderdelen minder aandacht, zoals de fundamentele wisselwerking en de leerlingenpractica. Voor de basisvorming chemie in de tweede graad is de contextrijke benadering in mindere mate terug te vinden in het planningsmateriaal en de evaluatiepraktijk.
- De algemene doelstellingen 'onderzoekend leren/leren onderzoeken' worden in voldoende mate gerealiseerd. Via leerlingenpractica en een soms uitdagende onderwijspraktijk wordt een goede basis gelegd voor onderzoekend leren. De vakgroep hanteert in het tweede leerjaar van de derde graad een vaste structuur² om te voldoen

aan het 'leren onderzoeken', in het bijzonder de onderzoekscompetentie. Deze structuur wordt te weinig aangewend in de opdrachten van de voorafgaande leerjaren. De groei naar leren onderzoeken kan inhoudelijk nog versterkt worden. De leerlingenpractica fysica evolueren te weinig van gesloten naar open, van eenvoudige naar complexe, van gestuurde naar zelfstandige opdrachten.

- De algemene doelstellingen 'wetenschap en samenleving' krijgen voldoende aandacht. De meeste lessen worden actueel ingevuld; er wordt veel aandacht besteed aan het gebruik van producten en demonstraties uit de leefwereld van de leerlingen.
- De algemene doelstellingen 'attitudes' krijgen tijdens de lespraktijk voldoende aandacht. Zowel vakvaardigheden als -attitudes worden zeer divers meegenomen bij de evaluatiepraktijk. Elke leraar ontwikkelt een eigen systeem en kent er een bepaald gewicht aan toe.
- De wetenschapslokalen zijn een voorbeeld van goede praktijk. De infrastructuur en de leermiddelen ondersteunen de leerplanrealisatie. Het beheer van de leermiddelen, verspreid over de vele wetenschapslokalen, verloopt met veel zorg. Demonstratieproeven, modellen en multimedia visualiseren de theoretische concepten. Sommige leraren integreren moderne meetapparatuur in het lesgebeuren. De leerlingen verwerken af en toe een deel van de leerstof via een ICT-oefening.
- De lessen verlopen zeer gestructureerd. Het cursusmateriaal is ondersteunend; hoofd- en bijzaken worden duidelijk onderscheiden. Positief zijn het aanreiken van leertips, goede bordschema's en het duidelijk aangeven van de verwachtingen bij toetsen en examens. De vakgroep springt zeer waakzaam om met werkboeken en vermijdt bewust invuldidactiek. Leerlingen met vakproblemen worden zeer regelmatig individueel geholpen.
- De goede vakgroepwerking ligt mee aan de basis van het degelijke wetenschapsonderwijs in de school. Ondanks de grote groep wetenschapsleraren slaagt de vakgroep erin zich te buigen over onderwijskundige thema's, zoals horizontale en verticale leerlijnen en de structurele aanpak van de onderzoekscompetentie. Het blijft een uitdaging om de afgesproken concepten voldoende concreet te vertalen in de onderwijspraktijk.
- De leerlingenevaluatie van de vakgebonden doelstellingen voldoet. De vraagstelling is gevarieerd en peilt zowel naar kennis, inzicht als toepassing. De resultaten voor fysica zijn overwegend goed. Voor de basisvorming chemie in de tweede graad zijn er nogal wat tekorten. De analyse van een beperkte reeks examens levert volgende aandachtspunten op: waakzaam omgaan met het abstractieniveau, de juiste inschatting maken of leerlingen in staat zijn zelf productvoorbeelden en demonstratieproeven te geven, zorgzaam omspringen met het taalgebruik. De evaluatie van onderzoekend leren/leren onderzoeken is minder kwaliteitsvol. De vakgroep heeft geen gelijkgerichte criteria om vakvaardigheden en -attitudes te evalueren. Bovendien is het gewicht dat eraan wordt gegeven leraargebonden sterk verschillend. Lovenswaardig is de screening van sommige examens in samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst. Het is een uitdaging voor de vakgroep om deze reflectieve houding verder aan te scherpen.

3.4 Cultuur- en gedragswetenschappen in de derde graad aso Humane wetenschappen

Voldoet

Motivering

- Het erkenningsonderzoek wijst uit dat het studiepeil van de derde graad Humane wetenschappen voldoet. Het curriculum is afgestemd op de specifieke eindtermen en leerplandoelen, is evenwichtig en vertoont voldoende diepgang. Dat geldt ook voor de

² OVUR structuur: Oriënteren, Verkennen, Uitvoeren, Reflecteren

leerlingenevaluatie. De professionaliteit en de samenwerking van het lerarenteam zorgt voor gelijkgerichtheid en biedt voldoende garanties voor toekomstige ontwikkeling en interne kwaliteitszorg.

- Zowel voor cultuur- als voor gedragswetenschappen is de leerplanrealisatie kwaliteitsvol. Zo goed als alle doelen komen op een evenwichtige wijze aan bod. Alleen de doelstelling in verband met de beïnvloeding van westerse en niet-westerse kunst verdient een sterker accent in het geheel van het curriculum. De diverse thema's en maatschappelijke domeinen worden voldoende diepgaand geanalyseerd en wetenschappelijk onderbouwd. De leerlingen krijgen maximale kansen om begrippen, modellen en denkkaders te onderzoeken, met elkaar te confronteren, af te toetsen aan casussen en te gebruiken om feiten en problemen te verklaren en te duiden.
- De onderzoekscompetentie wordt in cultuurwetenschappen in het eerste leerjaar van de derde graad en in gedragswetenschappen in het tweede leerjaar van de derde graad gerealiseerd. Voor cultuurwetenschappen voeren de leerlingen een onderzoek binnen het thema 'media en samenleving', maar de kansen om het onderzoek van de leerlingen volwaardig in het curriculum te integreren worden onvoldoende benut. Voor gedragswetenschappen kiezen de leerlingen autonoom voor een bepaald onderzoeksdomein. De meerderheid van de leerlingen onderzoekt een probleem dat niet aan de leerplandoelen is gerelateerd, waardoor opnieuw kansen tot integratie blijven liggen. Zowel voor cultuur- als voor gedragswetenschappen zijn er ten aanzien van de onderzoekscompetentie overkoepelende doelen die nog niet altijd met voldoende systematiek en diepgang worden gerealiseerd. Het gaat over het formuleren van een onderzoeksvraag, het opstellen van een onderzoeksplan, de keuze van de onderzoeksmethode(n), het formuleren van aanbevelingen en het voeren van een groepsdiscussie.
- De lessentabel van de school ondersteunt de realisatie van de onderzoekscompetentie op een weinig efficiënte wijze. Zowel het uur 'seminarie' als het uur 'wetenschappelijk onderzoek' staan gedeeltelijk in het teken van bepaalde overkoepelende doelstellingen, maar ze missen een expliciete link naar cultuur- en/of gedragswetenschappen. In de praktijk blijkt de transferwaarde vanuit deze aanvullende componenten gering: de verworven vaardigheden en inzichten passen de leerlingen niet toe in hun eigen onderzoek. Het toevoegen van deze extra onderwijstijd aan de vakken van het specifiek gedeelte zal ongetwijfeld leiden tot een hoger rendement.
- In het eerste leerjaar van de derde graad zijn er geen didactische uitstappen omdat er twee lesweken in beslag worden genomen voor een internationale uitwisseling. Het beleid daagt de vakgroepen onvoldoende uit om te onderzoeken of dit programma ook unieke kansen op leerplanrealisatie inhoudt. In het tweede leerjaar van de derde graad zijn er een aantal studie-uitstappen en gastsprekers die het curriculum een levensechte inkleuring geven. Ze vormen een element van meerwaarde.
- Er is een vaklokaal voor cultuur- en gedragswetenschappen, maar de leermiddelenaanbod en de ICT-infrastructuur zijn nog in opbouw. Een inhaalbeweging is op korte termijn aan de orde.
- De leerlingenevaluatie vertoont positieve elementen: de examenvragen zijn goed afgestemd op de leerplandoelen en zijn representatief voor de verschillende beheersingsniveaus (kennis, inzicht, toepassing), er wordt nieuw tekstmateriaal aangeboden, de evaluatiecriteria voor de onderzoekscompetenties zijn transparant en gevarieerd. Voor verbetering vatbaar zijn de toetsen voor gedragswetenschappen en de afstemming van de evaluatiecriteria op alle overkoepelende doelen. De evaluatiefrequentie is voldoende hoog: via taken en toetsen krijgen leerlingen en ouders regelmatig feedback over het verloop van het leerproces.
- De leerbegeleiding is gunstig. Het zelfontwikkeld studiemateriaal is goed gestructureerd en afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. De opdrachtenfiches bevatten heldere instructies en een duidelijke planning. Er is systematisch aandacht voor het formuleren van feedback om leerprocessen bij te sturen.

- Het lerarenteam getuigt van betrokkenheid bij de opleiding, zelfkritisch vermogen en een gemeenschappelijke visie op kwaliteitsvol onderwijs. Het team overlegt over kernitems als het studiemateriaal, de onderzoekscompetentie en de leerlingenevaluatie.
- De leerlingresultaten zijn gematigd goed. Leerlingen met zwakke resultaten voor cultuur- en/of gedragswetenschappen scoren voor de basisvorming ook niet goed. Toch blijven de attesting en de resultaten in het vervolgonderwijs gunstig. In vergelijking met hun Vlaamse studiegenoten zijn er evenveel keuzes voor een professionele bachelor, maar opvallend meer keuzes voor een academische bachelor. Het studiesucces voor het professioneel niveau evenaart het Vlaamse gemiddelde, voor het academisch niveau is het beduidend lager.

3.5 Frans in de tweede en derde graad tso Handel en in de derde graad tso Boekhouden-informatica

Voldoet

Motivering

- De leerplandoelen Frans basisvorming worden in de tweede graad Handel (D/2002/0279/038) en de derde graad Boekhouden-informatica (D/2006/0279/006) volledig, evenwichtig en met de nodige diepgang gerealiseerd. In de derde graad Handel (D/2006/0279/006) voldoet naast de basisvorming ook de realisatie van de leerplandoelstellingen die specifiek zijn voor de studierichting.
- De vakgroep verantwoordt de leerplanrealisatie door een transparante koppeling van de leerinhouden aan de leerplandoelstellingen. Deze worden op een goed niveau gerealiseerd met evenwichtige aandacht voor de vaardigheden. Het tekstaanbod is voldoende gevarieerd. In alle graden en studierichtingen vormt het gebruik van het Frans als instructietaal en in de communicatie leraar – leerling een ondersteuning voor de realisatie van luister- en spreekvaardigheid. Wat leesvaardigheid betreft, vullen teksten in functie van een voldoende tekstvariatie het leerboek aan. De vakgroep ondersteunt de kennis van morfologie en syntaxis door middel van overzichten en schema's. De ordening van de leerlingennotities op basis van de leerplanonderdelen geeft aan dat de leerlingen betrokken worden bij het taalleerproces. De interculturele competentie van de leerlingen komt tot uiting in doelgerichte opdrachten, aandacht voor Franse film en een excursie naar een Franstalige stad. De voorbereiding ervan en de opdrachten tijdens het bezoek zelf, waarbij de vaardigheden geïntegreerd aan bod komen, bevorderen de motivatie en spreekdurf van de leerlingen.
- De geïntegreerde proef (GIP) in de derde graad tso Handel bestaat uit relevante en leerplangerichte opdrachten. Binnen de GIP, in functie van een fictief bedrijf, tonen de leerlingen dat zij de leerplandoelstellingen in verband met zakelijke communicatie beheersen.
- De vereiste uitrusting om de doelstellingen van het leerplan naar behoren te kunnen realiseren, is aanwezig. Een aantal vaklokalen moderne vreemde talen is uitgerust met computer, grootbeeldprojector en scherm. Op termijn worden alle taalvaklokalen verder uitgerust. Een open leercentrum staat mits reservatie ter beschikking. Ander didactisch materiaal, zoals tijdschriften, dvd en cd-rom zijn verzameld op een centraal punt en beschikbaar voor alle leraren Frans. De vakgroep ordent en actualiseert jaarlijks het beschikbare materiaal dat op een zinvolle manier wordt ingezet om het onderwijsleerproces te ondersteunen. De integratie van ICT in het lesgebeuren is leraarafhankelijk en in volle ontwikkeling. Leerlingen krijgen wel via het Internet extra oefeningen aangeboden.
- De leerlingresultaten in de tweede en derde graad Handel zijn globaal genomen voldoende: tekorten situeren zich vooral in de examens, maar zijn beperkt in aantal. In de derde graad Boekhouden-informatica zijn de resultaten voor dagelijks werk vrij laag, maar blijft een tekort op jaarbasis uitzonderlijk. De puntenverdeling van de examens stemt meestal overeen met de uitgangspunten van het leerplan. Men streeft ernaar om

in de evaluatie zowel in de examens als in het dagelijks werk alle leerplancomponenten in een evenwichtige dosering aan bod te laten komen. Evaluatiecriteria objectiveren de toetsing van schrijfvaardigheid, maar voor mondelinge taalvaardigheid kan de vakgroep niet voor alle klassen beoordelingscriteria voorleggen. Voor de evaluatie van vakgebonden attitudes zijn er weinig of geen indicaties. Er zijn beperkte voorbeelden van zelfevaluatie. Over het algemeen krijgen leerlingen feedback op taken en toetsen en wordt de evaluatie dus formatief gebruikt. Kennis wordt, vooral in de derde graad, in zinvolle contexten geëvalueerd. In de tweede graad komen contextloze woordenschat-, spraakkunst- en vertaalopdrachten echter nog te veel voor in de evaluatie van het dagelijks werk. Gerichte commentaren op de rapporten, die dikwijls zowel een diagnose als remediëring omvatten, ondersteunen het leerproces van de leerlingen. De vakgroep verhoogt haar professionaliteit betreffende de evaluatie door het volgen van bijscholingen. De participatiegraad hoger onderwijs en het studiesucces van de leerlingen uit de derde graad Handel en Boekhouden-informatica ligt hoger dan het Vlaamse gemiddelde.

- De leerlingengroepen zijn, vooral in de derde graad, niet groot en zij worden goed begeleid. De vakgroep Frans hecht groot belang aan het realiseren van een hoog niveau en stimuleert een ernstig leerklimaat in alle studierichtingen o.a. door het bieden van gestructureerd taalonderwijs, leerstofoverzichten, studietips, extra oefeningen en schema's. De beperkte motivatie voor het leren van talen, en vooral voor Frans, van de leerlingen in de derde graad Boekhouden-informatica, is wel nog een zorg én een werkpunt voor de vakgroep. Leerlingen krijgen indien nodig extra uitleg, maar dit wordt nog niet geregistreerd in het leerlingvolgsysteem dat pas opgestart is. Via vakantietaken worden zwakke jaarresultaten bijgewerkt. Leerlingen met een waarschuwing naar volgend schooljaar toe worden nauwgezet opgevolgd.
- De vakgroep maakt zowel organisatorische als inhoudelijke afspraken. Jaarplannen en examens worden gezamenlijk ontwikkeld. Zij heeft aandacht voor de verticale en horizontale samenhang van het curriculum. De ontwikkeling van leerlijnen is enkele jaren geleden opgestart en is nagenoeg voltooid. De implementatie ervan is nog niet volledig duidelijk. De vakgroep staat open voor externe evaluatie en ondersteuning en doet beroep op de pedagogische begeleiding in functie van kwaliteitsvol taalonderwijs.

3.6 Moderealisatie en -presentatie in de tweede graad bso

Voldoet niet

Motivering

- De leerplandoelstellingen van het vak verkoopkunde worden niet in voldoende mate bereikt. De leerplanrealisatie van de vakken: mode, presentatietechnieken en interieur worden evenwichtig en met voldoende diepgang gerealiseerd.
- De school beschikt niet over de minimale materiële uitrusting voor het vak verkoopkunde. Er is geen lokaal dat de sfeer van een winkel uitstraalt, zoals het leerplan voorschrijft. Dit leidt tot een sterke theoretische benadering van leerinhouden, zoals belangstelling tonen voor een klant, het voeren van een aangenaam gesprek en een klant adviseren. Daarnaast worden leerplandoelstellingen zoals inkomende goederen controleren en opslaan, het gebruiksklaar maken en bedienen van een kassa en het leerplanonderdeel 'branchedifferentiatie woningtextiel' niet of met onvoldoende diepgang aangeboden. De vakgroep heeft de nood aan een vaklokaal reeds geruime tijd gesignaleerd. Door een herschikking in de prioriteiten werden de werken echter voor onbepaalde tijd uitgesteld. Ook de evaluatie is onvoldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen. Ondanks de vaardigheidsgerichte formulering van de doelstellingen peilt de evaluatie vooral naar de reproductie van kennis en wordt er enkel voor dit modevak nog een examen georganiseerd.
- In het vak mode zijn de werkstukken behoorlijk afgewerkt en voldoet de moeilijkheidsgraad. Ondanks het beperkt aantal doelstellingen betreffende het gebruik en wijzigen van patronen wordt er ruim aandacht besteed aan patroonstudie (vb. de

studie van de kragen). Het leerproces wordt goed ondersteund door een verdienstelijk samengestelde cursus. Via duidelijke opdrachten en tekeningen wordt begeleid zelfstandig leren maximaal gestimuleerd. Recentelijk werd de evaluatie grondig bijgestuurd. Een overzichtelijke evaluatiefiche voor de hele graad geeft een goede beschrijving van de bewerkingen. De kwaliteitscriteria zijn echter nog niet steeds transparant.

- In presentatietechnieken krijgen de leerlingen behoorlijke kansen om presentatie- en etaleertechnieken aan te leren en toe te passen. De verwerking van de aangeboden kennis krijgt een toepassing in een zorgvuldig uitgewerkte 'boetiek'-opdracht. De uitrusting is summier.
- De gekozen interieurwerkstukken bieden voldoende mogelijkheden om de aangeleerde vaardigheden te realiseren. Er is echter beperkte aandacht voor leerplandoelen zoals de verschillende stijlsorten, actuele trends en de invloed van kleur op een ruimte en de mens. Andere leerinhouden zoals de verschillende vezels en hun geschiedenis zijn niet te linken aan leerplandoelstellingen.
- Er heerst een aangenaam leer- en leefklimaat en de leerlingen worden voldoende uitgedaagd. De uitrusting van de vaklokalen mode voldoet.
- Het geëngageerde lerarenteam toont een sterke dynamiek tijdens informele en formele vakgroepvergaderingen. De vakgroep bespreekt vooral praktische items, maar ook onderwerpen zoals de ontwikkeling van leerlijnen gelinkt aan de evaluatie en van een cursus begeleid zelfstandig leren. Er is veel aandacht voor ontwikkeling. Alle leraren volgen regelmatig vakgebonden nascholing. De leraren werden geïnformeerd over de initiatieven van het talenbeleid, maar op vakniveau werden nog geen acties geïnitieerd.
- Over het algemeen is de evaluatie voldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen. De beoordelingsaspecten zijn meestal duidelijk, maar de kwaliteitscriteria zijn nog niet steeds transparant. Product- en procesevaluatie worden niet expliciet gehanteerd en de vakgebonden attitudes worden nog niet beoordeeld. De leerlingen worden in de meeste vakken aangezet tot zelfevaluatie, maar feedback ontbreekt vaak nog.

3.7 AV/KV/TV mode (modetekenen), PV mode (etalage, moderealisatie, interieur en retouches), TV mode (verkoopkunde en artikelenkennis, moderealisatie) en stages mode/verkoop in de derde graad bso Moderealisatie en -verkoop

Voldoet niet

Motivering

- De doorgelichte vakken behoren tot het specifiek gedeelte van de studierichting. De leerplandoelstellingen van het vak verkoopkunde en artikelenkennis worden niet in voldoende mate bereikt. De leerplandoelstellingen van de vakken etalage, interieur, modetekenen, moderealisatie, retouches en stages verkoopkunde worden met voldoende diepgang gerealiseerd.
- De school beschikt niet over de minimale materiële uitrusting voor het vak verkoopkunde en artikelenkennis. Er is geen lokaal dat de sfeer van een winkel uitstraalt zoals het leerplan voorschrijft. De leerplanonderdelen klantenkennis, kassa en visual merchandising worden niet of met onvoldoende diepgang aangeboden. De school tracht door middel van werkplekleren deze doelen te bereiken, maar ook hier komt het aanleren en toepassen van deze vaardigheden onvoldoende aan bod. De vakgroep heeft de nood aan een vaklokaal reeds geruime tijd signaleerd. Door een herschikking in de prioriteiten werden de werken echter voor onbepaalde tijd uitgesteld. Ook de evaluatie is onvoldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen. Ondanks de vaardigheidsgerichte formulering van de doelstellingen peilt de evaluatie vooral naar de reproductie van kennis en wordt er enkel voor dit modevak nog een examen georganiseerd.

- In het vak etalage zijn de opdrachten gevarieerd (thema en artikel) en goed gekozen. De uitrusting is echter summier. Zo moet het leslokaal telkens getransformeerd worden tot operationeel vaklokaal en worden de lessen daarom in blokken van vier lestijden georganiseerd. De realisaties zijn behoorlijk en omvatten steeds de verschillende aspecten van het etaleren (bijvoorbeeld blikvanger, compositie, prijskaartjes,...). De evaluatiefiches bevatten enkel vage begrippen die beoordeeld worden.
- In de lessen interieur worden er voldoende werkstukken gerealiseerd om de leerdoelen te realiseren. Toch krijgt 'raamdecoratie' (vooral de verschillende soorten gordijnen) in het zesde leerjaar bijzonder veel aandacht. Daarnaast blijkt uit de leerlingenagenda's dat een groot gedeelte van de onderwijstijd wordt besteed aan 'vrij werk'. De realisatie van deze werkstukken kan echter onvoldoende aangetoond worden via cursusmateriaal of evaluaties.
- De leerplanrealisatie in het vak modetekenen kent dit schooljaar een positieve kentering. De uitgewerkte realisaties weerspiegelen de toenemende wisselwerking met het vak moderealisatie. Qua evaluaties zijn de leraren nog zoekende. De opsomming van enkele tekentechnieken en/of begrippen biedt momenteel te weinig informatie over de leervorderingen en de gehanteerde beoordelingscriteria.
- In het vak moderealisatie worden nipt voldoende werkstukken gerealiseerd. Over het algemeen wordt het kiezen, onderzoeken en wijzigen van (archief)patronen nog te vaak vertaald in het tekenen van patronen en/of studies (bijvoorbeeld kragen en mouwen,). Daardoor is de ruimte voor de uitwerking in kledingstukken veeleer beperkt. Daarnaast eist de geïntegreerde proef (GIP) in het zesde leerjaar veel onderwijstijd op. Dit beïnvloedt soms het afwerkingsniveau en de moeilijkheidsgraad van de uitgewerkte werkstukken. De school heeft interesse in het gratis opleidingsaanbod van de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling), maar er is geen geschikt regionaal aanbod.
- In de lessen retouches worden vooral aanpassingen naar lengte- en breedtematen aangeleerd en toegepast. De aandacht voor klantgerichte toepassingen naar lichaamsconformatie is gering. Uit het onderzoek blijkt dat er wekelijks retouches worden ingeoefend, maar het in kaart brengen van het leerproces via onder meer pompkaarten en evaluatiefiches krijgt nog te weinig aandacht. Het ondersteunend cursusmateriaal is beperkt. Positief is echter de berekening van de kostprijs op basis van de gepresteerde tijd.
- De stages verkoopkunde worden altemeer en in een blok van een week georganiseerd. De leerlingen worden goed voorbereid op de stages aan de hand van een werkbundel. De stageactiviteitenlijsten bevatten alle taken, maar worden nog niet afgestemd op de mogelijkheden van de stageplaatsen. De begeleiding van de stages verloopt degelijk. De evaluatiefiches bieden mogelijkheden om de vaardigheden (70%) en een ruim aantal attitudes (30%) te beoordelen. De resultaten van de tussentijdse evaluatiemomenten worden gecommuniceerd via het evaluatierapport voor de stages dat voorzien is van individuele commentaren.
- Het leer- en leefklimaat zijn aangenaam en stimulerend. De uitrusting van de vaklokalen mode voldoet. Enkele welzijnsaspecten verdienen echter meer aandacht zoals bijvoorbeeld het voorzien van bijkomende verlichting aan de naaimachines en het afsluiten van de zekeringskast zodat elektriciteitstoevoer voor het vaklokaal mode niet door leerlingen kan in- of uitgeschakeld worden.
- Het geëngageerde lerarenteam toont een sterke dynamiek tijdens informele en formele vakgroepvergaderingen. De vakgroep bespreekt naast praktische items ook onderwerpen zoals onder meer de ontwikkeling van leerlijnen gelinkt aan de evaluatie en een cursus begeleid zelfstandig leren. Er is veel aandacht voor ontwikkeling. Alle leraren volgen regelmatig vakgebonden nascholing. De leraren werden geïnformeerd over de initiatieven van het talenbeleid, maar op vakniveau werden nog geen acties geïnitieerd.
- Alle modevakken (behalve verkoopkunde en artikelenkennis) worden permanent geëvalueerd. Over het algemeen is de evaluatie voldoende valide (de afstemming op

de leerplandoelen). De leraren ontwikkelen momenteel, in navolging van de ontwikkelingen in de tweede graad, leerlijnen met een link naar een evaluatiefiche voor de derde graad. De leerlingen worden nog niet systematisch gestimuleerd tot zelfevaluatie en vakgebonden attitudes worden nog niet geëvalueerd.

- De GIP is voldoende geënt op het profiel van de opleiding, maar van een vakoverschrijdende eindproef is nog geen sprake. De proef bestaat uit een ruime verzameling van opdrachten voor de verschillende modevakken en project algemene vakken (pav). Een aantal opdrachten is echter toe aan een kritische reflectie. Soms primeert het beschikken over tussentijdse evaluatiegegevens doorheen het schooljaar op de zinvolheid van de opdrachten (bijv. documentatiemap over stijlen). De GIP-bundel voldoet. Het zogenaamde logboek bevat enkel feedback over de opdrachten en de evaluatie voor het vak moderealiseatie. Ondanks het geïntegreerde karakter van de GIP is het opmerkelijk dat de leerlingenresultaten toch per vak worden gecommuniceerd via het GIP-rapport. De indeling van het GIP-rapport: proces (alle vakken en stages), product (mondeling en praktijk) en stages (jaarwerk en mondeling) is weinig transparant. Zo worden alle jaaropdrachten voor stages verkoopkunde in de GIP verrekend (ook de tussentijdse evaluatiemomenten). De beoordelingscriteria en de afspraken over evaluatie (bijv. product- en procesevaluatie) zijn vaag.
- Uit de verzamelde gegevens van de school blijkt dat de meeste leerlingen in een vervolgopleiding (zevende leerjaar) hun diploma behalen.

3.8 Muzikale opvoeding in de tweede graad bso Verzorging-voeding

Voldoet niet

Motivering

- De school beschikt niet over een muzieklokaal met voorziening van de minimale materiële vereisten zoals vastgelegd in het vigerend leerplan met referentie 2000/0279/028. Deze toestand maakt dat het onmogelijk is om de leerplandoelstellingen 1.2, 1.3 en 4.2 m.b.t. de instrumentale muziekpraxis te behandelen en te realiseren. Deze vaststelling geeft aanleiding tot het 'voldoet niet'.
- Het ontbreken van een volwaardig ingericht muzieklokaal hypothekeert voor de leerlingen in grote mate het muziekplezier, alsook de ervaring en de beleving bij het omgaan met muziek. Daarenboven ontbreekt in het leslokaal nagenoeg alles wat nodig is om de leerlingen te laten proeven van een artistiek, educatief en creatief gebeuren.
- Naast dit gebrek is de leerplanbehandeling uitermate zwak. Dit valt onder meer af te lezen uit de ondoordachte en niet geactualiseerde jaarplannen. Er is onvoldoende werk gemaakt van het uitzetten en uitschrijven van leerlijnen t.a.v. de verschillende muzikale omgangsvormen over de twee leerjaren van deze graad. Dit resulteert onder meer in het geregeld aanbieden van hetzelfde lesmateriaal voor beide leerjaren. Daarbij komt dat sommige lesbladen ook in de eerste graad worden behandeld.
- De leerplanbehandeling wordt ook aanzienlijk belemmerd door de schamele audiovisuele apparatuur. Daardoor wordt een kwaliteitsvolle realisatie van de leerplandoelstellingen 1.1, 1.3, 2.2, 3.2 en 3.3 onmogelijk.
- De leerlingennotities zijn voor beide leerjaren heel beperkt. Deze notities missen structuur en bieden daardoor onvoldoende houvast bij het studeren. Dit is uiteraard nefast voor de leer- en leerlingenbegeleiding. Het voorgelegde lesmateriaal is niets meer dan een slordige verzameling van ondoordacht samengeraapt lesmateriaal.
- De onmogelijkheid om de instrumentale muziekpraxis te behandelen, resulteert vanzelfsprekend in een evaluatie waarbij een aanzienlijk aantal leerdoelen niet wordt geëvalueerd. De ontoereikende validiteit van de evaluatie wordt nog versterkt omdat de voorgelegde schriftelijke evaluaties zowel naar inhoud als naar opmaak absoluut onvoldoende zijn.

- De leerdoelen bedoeld als initiatie in het omgaan met muziek bij kinderen en bejaarden krijgen een invulling die evenwel nog aanzienlijk kan geoptimaliseerd worden. Ook van deze leerstofbehandeling bestaat geen degelijke schriftelijke neerslag.
- De vakgroep besteedt vooral aandacht aan het vastleggen van praktische en organisatorische afspraken, veelal voor schoolactiviteiten waarbij een muzikale invulling verwacht wordt. De vakgroep besteedt geen tijd aan leerplanstudie. Er werd ook geen vakgerichte nascholing gevolgd.
- Het muziekonderwijs binnen de tweede graad van de studierichting Verzorging-voeding mist de nodige reflectie over het geheel van de leerplanrealisatie. De huidige invulling levert geen meerwaarde op voor de specifieke vorming van deze studierichting.

3.9 Project algemene vakken in de derde graad bso Moderealisatie en -verkoop en Verzorging en in het derde leerjaar van de derde graad bso Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige.

Voldoet niet in de derde graad

Voldoet in het derde leerjaar van de derde graad

Motivering

- De vakgroep heeft dit schooljaar behoorlijke inspanningen geleverd om het onderwijsprogramma af te stemmen op de leerplandoelstellingen en is hier voor een gedeelte in geslaagd. De evaluatiepraktijk blijft echter nog te eenzijdig gericht op een veeleer beperkt aantal leerplandoelen en is bijgevolg niet valide. Daarnaast zijn de minimale materiële voorzieningen voor het vak ontoereikend. In het derde leerjaar van de derde graad zijn duidelijker signalen aanwezig dat de leerplandoelen, zowel in het leerproces als in de evaluatie, grotendeels tot hun recht komen. Tevens wordt hier de vaardigheidsgerichte aanpak die in het leerplan wordt beklemtoond, meer centraal gesteld.
- De voorbije schooljaren had het vak af te rekenen met een aantal belemmerende factoren. De leerplanrealisatie werd slechts beperkt aangestuurd en opgevolgd vanuit het schoolbeleid. De vakgroepwerking verliep moeizaam, onder meer als gevolg van jaarlijks wisselende lesopdrachten en een beperkte betrokkenheid bij het vak. De vakdeskundigheid was vrij zwak als gevolg van een bescheiden interne achtergrondkennis over het vakgebied en van weinig aandacht voor externe deskundigheidsbevordering.
- Dit schooljaar heeft de vakgroep de leerplandoelen die in de thema's en lesonderwerpen aan bod komen, in kaart gebracht. Als gevolg hiervan werden thema's verticaal en horizontaal beter op elkaar afgestemd. Daarnaast hebben het inschakelen van externe begeleiding en het intensifiëren van de vakgroepwerking een positieve impuls tot een sterkere leerplangerichtheid gegeven. Het maatschappelijk vaardig maken van de leerlingen en een gerichtheid op hun zelfredzaamheid zijn nu meer zichtbaar in het curriculum aanwezig. Een groeipatroon voor een geleidelijke en graduele ontwikkeling van de vaardigheden ontbreekt echter nog.
- Niet alle aspecten van de functionele taalvaardigheid komen planmatig en met voldoende diepgang aan bod. In de eerste plaats geldt dit voor de ontwikkeling van de luistervaardigheid en de spreekvaardigheid. De schrijfvaardigheid is te weinig functioneel gericht en wordt vaak verengd tot het toepassen van een correcte spelling of tot een uitbreiding van de woordenschat. De leesvaardigheid krijgt voldoende aandacht. In het derde leerjaar komen de productieve taalvaardigheden beter uit te verf. Over het algemeen leren de leerlingen echter nog onvoldoende reflecteren over hun eigen taalgebruik.
- De rekenvaardigheid wordt meestal voldoende geïntegreerd in de behandelde thema's. De cluster tijd- en ruimtebewustzijn wordt vaak beperkt tot de bespreking van de actualiteit of komt veeleer themagebonden, en dan soms zeer uitgebreid of te

eenzijdig, aan bod. Daarnaast wordt de evaluatie van de actualiteit meestal gereduceerd tot kennis van woordenschat of wetenswaardigheden over personen en gebeurtenissen.

- Voor het onderdeel organisatiebekwaamheid liggen nog mogelijkheden om het leerproces meer in handen van de leerling te leggen. Het onderwijsleerproces richt zich nog onvoldoende op het zelfstandig of in groep verwerven en verwerken van informatie. Met betrekking tot het zelfstandig of in teamverband oplossen van problemen, het ontwikkelen en toepassen van oplossingsstrategieën en het uitwerken van praktische projecten is in het derde leerjaar reeds een traject afgelegd.
- De vakgroep realiseert zich dat maatschappelijke kennis en inzichten nog onvoldoende aan bod komen. Vooral functionele informatie over dienstverlenende organisaties en maatschappelijke instellingen behoort zelden tot de topics. Het beheren van geld en de weg naar een tewerkstelling maken wel deel uit van het curriculum.
- In het derde leerjaar worden de eindtermclusters problemen oplossen en werken in teamverband via een projectmatige benadering aangebracht. De leerlingen worden regelmatig voor de uitdaging geplaatst om hun leerproces gedeeltelijk zelf in handen te nemen. Werkvormen als projectonderwijs, hoekenwerk en begeleid zelfstandig werk worden frequent gehanteerd en vinden ook stilaan ingang in de andere leerjaren van de derde graad.
- De minimale materiële vereisten voor het vak voldoen over het algemeen niet. Niet alle lessen vinden plaats in een materieel voldoende uitgerust vaklokaal. Er is slechts één vaklokaal dat voldoet aan de voorwaarden. Voor het opzoeken, selecteren en verwerken van informatie kan naar een ICT-lokaal worden uitgeweken, maar een reservatiesysteem of een drukke bezetting van het lokaal verhinderen een vlot gebruik ervan.
- De evaluatiepraktijk is onvoldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen en op de vaardigheidsgerichte visie erachter. De vakgroep heeft hierover geen gezamenlijke afspraken en nog geen analyse gemaakt van de huidige evaluatiepraktijk. Rond de aanpak van de formatieve evaluatie bestaan geen afspraken. De ingewonnen evaluatiegegevens voor de tussentijdse rapporten zijn meestal ontoereikend en onvoldoende representatief voor de doelen. De examens zijn gericht op een te beperkt aantal doelen. De evaluatie van de taalvaardigheden is vaak beperkt tot begrijpend lezen, spelling en de kennis van woordenschat. De beoordeling van het tijd- en ruimtebewustzijn wordt vaak herleid tot wat feitenkennis over personen, gebeurtenissen, landen en hoofdsteden. Vaardigheidsgerichte doelen, zoals deze van de clusters informatieverwerving en -verwerking, organisatiebekwaamheid en werken in teamverband, worden zelden geëvalueerd. Vakgebonden attitudes worden evenmin opgenomen in de beoordeling.

3.10 Sociale- en technische wetenschappen in de tweede graad tso

Voldoet niet

Motivering

- Het erkenningsonderzoek wijst uit dat het probleem zich situeert op het niveau van het curriculum van expressie en huishoudkunde en op het niveau van de leerlingenevaluatie. Deze problemen worden versterkt door onevenwichten in het wekelijks lessenrooster, tekorten op het vlak van infrastructuur en leermiddelen en de gebrekkige vakkendoorbreekende samenwerking.
- De vaststellingen hebben betrekking op de vakken expressie, huishoudkunde, natuurwetenschappen en opvoedkunde.
- Voor expressie is het curriculum in onvoldoende mate afgestemd op de leerplandoelen. Er wordt eenzijdig gefocust op beeldende expressie; de andere drie expressievormen komen te weinig aan bod. Ook voor de leerplandoelen die focussen op het uitwerken en ondersteunen van activiteiten is er voorlopig geen sprake van realisaties. De

oorzaak van deze tekorten is ten dele toe te schrijven aan het feit dat er in het huidige leerplan voor het eerst doelen voor expressie zijn opgenomen. De school en de vakgroep zijn er niet in geslaagd om adequaat op dit nieuw gegeven in te spelen.

- Voor huishoudkunde voldoet de leerplanrealisatie niet. Dit heeft in hoofdzaak te maken met het feit dat het concept van het oude leerplan het curriculum is blijven domineren. Er is nog steeds een onderscheid tussen 'theorie' en 'praktijk' van kracht en het bereiden van gerechten en maaltijden wordt binnen de integrale opdrachten overmatig geaccentueerd, ook al zijn daar slechts twee leerplandoelen voor voorzien. De bereidingen worden zelden gerelateerd aan een doelgroep en slechts af en toe aan de context van een seizoensgebonden aanbod of een gegeven budget. Er is onvoldoende aandacht voor het gebruik van criteria³ om keuzes voor producten, bereidingswijzen en bewaarmethodes te verantwoorden⁴. Bestaande recepten worden te beperkt aan de in het leerplan vermelde criteria aangepast⁵. Verder zijn er tekorten voor de doelen in verband met het vergelijken van voedingsvoorlichtingsmodellen en de betekenis van de ingrediëntenlijst en de voedingswaardewijzer op verpakkingen.
- Voor natuurwetenschappen voldoet de leerplanrealisatie. De meeste leerplandoelen worden voldoende thematisch en met veel zorg aangeboden. De leerplandoelen met betrekking tot warmteleer worden door tijdsgebrek minder kwaliteitsvol aangeboden. De algemene doelstellingen⁶ staan bij de uitwerking van de lessen centraal. Nieuwe concepten worden voldoende via demonstratie-experimenten en ICT-ondersteuning aangebracht. Het onderzoekend leren wordt kwaliteitsvol ingevuld. De laboratoriumopdrachten maken de leerlingen vertrouwd met de wetenschappelijke methode.
- Voor opvoedkunde worden de leerplandoelen binnen de afzonderlijke vakgerichte uren gerealiseerd. Het aanbod is leerdoelgericht en behoorlijk evenwichtig. Toch zijn er een aantal tekorten die het gevolg zijn van hiaten in het studiemateriaal en van tijdsgebrek. In II, 1 is er onvoldoende aandacht voor de doelen⁷ in verband met de sectoren en de beroepen die verbonden zijn aan het studiegebied Personenzorg, alsook voor de doelen⁸ in verband met communicatiestoornissen. In het tweede leerjaar is er een probleem met de doelen in verband met observeren, interpreteren en rapporten omdat vooral gefocust wordt op de ondersteunende kennis, maar onvoldoende op het oefenen van de doelen in concrete situaties⁹. Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar is de aandacht voor het toepassen van de doelen op het leerproces, de communicatiestijl, de leefwereld en de leefstijl van de leerlingen zelf niet krachtig genoeg.
- De meerwaarde van de 'integrale opdrachten' (IO) ten aanzien van de leerplanrealisatie is het meest uitgesproken voor natuurwetenschappen. De deelopdrachten voor natuurwetenschappen zijn vaak creatief en uitdagend. Verschillende activerende werkvormen worden hierbij gebruikt. Ze dragen bij tot de wetenschappelijke vaardigheden; er is een duidelijke link met de leerdoelen natuurwetenschappen. Voor expressie, opvoedkunde en huishoudkunde zijn er een aantal opdrachten die leerplanondersteunend werken, maar bij teveel opdrachten is dat nog in onvoldoende mate het geval. Een van de kernproblemen is dat de opdrachten te eenzijdig mikken op het realiseren van de competenties. Op die manier verschuift de aandacht voor de leerplandoelen naar het achterplan. De oorzaak van dit probleem is

³ Leerplan blz. 20 '... zijn afhankelijk van vooropgestelde criteria, die op hun beurt weer afhankelijk zijn van de doelgroep en de context waarvoor de bereiding bedoeld is.'

⁴ Leerplandoelen 17, 18 en 20.

⁵ Leerplandoel 22: bestaande gerechten aanpassen naar hoeveelheden, keuze van ingrediënten, werkwijze en bereidingswijze.

⁶ Onderzoekend leren – wetenschap en samenleving - attitudes

⁷ D/2011/7841/041 p. 24: doelstellingen 9, 10, 11 en 12

⁸ D/2011/7841/041 p. 27: doelstellingen 44 en 45

⁹ D/2011/7841/041 p. 31: doelstellingen 80, 82, 84 en 85

inherent aan het concept van het leerplan zelf dat competenties en doelen van elkaar loskoppelt.

- Een ander probleem situeert zich op het niveau van de lessentabel. De school organiseert vier wekelijkse lestijden huishoudkunde, waarvan twee in de integrale opdrachten en twee in het complementair gedeelte. Gelet op het feit dat het huidige leerplan voor huishoudkunde slechts 10 doelen weerhoudt, ontstaat er een wanverhouding tussen het aantal leerdoelen en de voorziene onderwijstijd. Dit staat in contrast met het vak expressie waarvoor er 12 doelen zijn, maar slechts één wekelijkse lestijd. De lessentabel zal moeten bijgestuurd worden in functie van deze wanverhoudingen.
- Omdat het lerarenteam van bij de aanvang de IO's naar de afzonderlijke vakgroepen heeft verkaveld, is het nooit tot een hechte en vakkendoorbreekende samenwerking gekomen. Het team heeft bovendien te weinig interne en externe leerplangerichte ondersteuning gekregen en is ondanks alle gevolgde nascholingen met heel wat structurele vragen blijven zitten. Het organisatorisch en inhoudelijk herdenken van de integrale opdrachten vormt dan ook een kans om vakkendoorbreekende teamspirit en duurzaam zelfkritisch vermogen te ontwikkelen.
- De leeromgeving ondersteunt de leerplanrealisatie van huishoudkunde en natuurwetenschappen. Er zijn drie ruime en goed uitgeruste didactische keukens en de vaklokalen voor natuurwetenschappen zijn een voorbeeld van goede praktijk. Dit is in veel mindere mate het geval voor expressie, integrale opdrachten en opvoedkunde. Voor expressie is er een lokaal 'plastische opvoeding', maar zelfs voor de beeldende component voldoet de uitrusting niet. Voor de andere expressievormen zijn er geen leermiddelen voorhanden. Voor de 'integrale opdrachten' is er een speciaal ingericht lokaal met ruime ICT-middelen, maar de lokaalbezetting toont aan dat IO's van de derde graad voorrang genieten. Een polyvalent lokaal dat volgens het leerplan behoort tot de minimale materiële vereisten voor opvoedkunde, is er niet. Alle uren opvoedkunde gaan door in gewone lokalen. Audiovisuele middelen zijn te beperkt beschikbaar en ICT-infrastructuur ontbreekt.
- De leerlingenevaluatie van de IO's is problematisch. Er wordt geëvalueerd aan de hand van toetsen en examens; voor huishoudkunde en opvoedkunde zijn de vragen zuiver kennisreproductief van aard. Voor opvoedkunde worden zelfs inhouden geëvalueerd die behoren tot het oude leerplan voor huishoudkunde. Ook voor expressie is de leerlingenevaluatie niet op de leerplandoelen afgestemd. Daardoor komen voor drie van de vier vakken binnen de IO's de representativiteit en validiteit van de evaluatie in het gedrang. Voor natuurwetenschappen is de evaluatie tijdens de integrale opdrachten zeer gevarieerd. Er is aandacht voor kennis, inzicht en toepassing. Wetenschappelijke vaardigheden en attitudes worden geëvalueerd. Elke leraar gebruikt hiervoor een eigen ontwikkeld systeem. Het examen IO natuurwetenschappen is overwegend kennisreproductief; hierdoor worden doelen op een lager beheersingsniveau bevraagd dan tijdens de integrale opdrachten. Positief zijn de mondelinge examens in het vierde leerjaar. Ze kaderen zowel binnen het competentieontwikkeland leren als binnen de leerdoelen natuurwetenschappen.
- Voor het vak natuurwetenschappen zijn de toetsen en de examens zeer verzorgd. De vraagstelling is gevarieerd en peilt zowel naar kennis, inzicht als toepassing. Positief is het opnemen van contextrijke vragen. De bewaking van het aantal vragen bij de examens en het minder herhaaldelijk bevragen van eenzelfde leerplandoel zijn aandachtspunten. De beoordeling van laboratoriumoefeningen vertoont een gevarieerd beeld. Bij sommige weegt enkel de verslaggeving door; bij andere is er ook aandacht voor de beoordeling van vakattitudes en -vaardigheden.
- Voor opvoedkunde is de evaluatie onvoldoende in overeenstemming met leerplandoelen. Eens te meer gaat het om een overwicht aan kennisreproductieve vragen die bovendien weinig uitdagend en diepgaand zijn. Dat er bij de examens consequent nieuw tekstmateriaal wordt aangeboden is een pluspunt dat jammer genoeg bij de toetsen niet terug te vinden is. De doelen die in het curriculum niet of onvoldoende aan bod zijn gekomen, ontbreken ook in de evaluatie.

- De ondersteuning van het leerproces krijgt extra kansen door de klassen voor de IO's te herschikken in kleinere groepen. Het studiemateriaal is goed gestructureerd, en bevat voldoende duidelijke instructies die soms de vorm aannemen van een stappenplan.
- De studieresultaten zijn eerder matig. De verschillen zijn vooral klasgebonden en in mindere mate vakgebonden.

3.11 Toegepaste economie in de tweede graad tso Handel

Voldoet niet

Motivering

- De leerplandoelstellingen werden vorig en dit schooljaar in onvoldoende mate gerealiseerd. In concreto gaat het over de toepassing van het didactisch boekhoudpakket in deel 3 (eerste en tweede leerjaar) en over deel 4 'Verkopen moet je leren' (tweede leerjaar).
- In tegenstelling tot vorig schooljaar kwamen de oefeningen met het didactisch boekhoudpakket niet aan bod. Nochtans zijn er blokuren ingeroosterd om dit te realiseren. Vorig schooljaar werden wel een aantal uren gegeven. Zoals de algemene doelstellingen en de leerplandoelstellingen voorschrijven, moeten de leerlingen voldoende praktijkervaring met een softwarepakket opdoen.¹⁰ Kortom, de analyse en de boekhoudtechnieken moeten eveneens ingeoefend worden via een didactisch pakket. Ook bij het gebruik van het pakket ligt de nadruk op het inzichtelijk werken.
- Wat deel 4 'Verkopen moet je leren' betreft, werden in het eerste leerjaar de doelstellingen bereikt. In het tweede leerjaar werden van de richtinggevende lestijden (40) slechts een beperkt aantal ingevuld (gemiddeld minder dan de helft). Zodoende zijn de leerplandoelstellingen van 1 tot 13 niet even diepgaand en praktijkgericht gerealiseerd (zie de concrete duiding van de leerplandoelstellingen, p. 34 - 35). In deze context volstaat het dan ook niet om één didactisch bezoek te organiseren of zich te beperken tot de kernaspecten van de marketing. Aansluitend heeft de vakgroep de mogelijkheden van samenwerking met de vakken Nederlands en informatica nog niet volledig onderkend.
- Een aantal oorzaken ligt aan de grondslag van de onvolledige leerplanrealisatie: de prille instap van 2 beginnende leraren dit schooljaar, de lesuitval vorig jaar en het te lineair volgen van het leerboek. Wat het boekhouden betreft, gaat het in se om het te routineus handelen, met een sterke klemtoon op het drilaspect bij het manueel boekhouden. Er treedt hier een spanningsveld op tussen de pedagogische taakbekkernis van de leraren en de vereiste om het leerplan integraal af te werken.
- De inspectie is van mening dat er binnen de vakgroep voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn, zodat de hierboven vastgestelde tekorten niet resulteren in een gunstig advies beperkt in de tijd. Het engagement van de schoolleiding staat daarvoor eveneens garant.
- Er wordt ontegensprekelijk meer dan voldoende tijd uitgetrokken om de commerciële, financiële en diverse verrichtingen manueel te analyseren, om ze nadien te registreren in het systeem van dubbel boekhouden. Daarnaast komt ook de BTW-aangifte diepgaand aan bod, evenals de eindejaarsverrichtingen (inclusief de integratieoefening met eenvoudige en gevorderde verrichtingen).
- Minpunten zijn: de soms slordige boekhoudkundige notities, het ontbreken van de transfers in de journalen en van de salderingen van de grootboekrekeningen.

¹⁰ Deel 3 - Boekhouden in een handelsonderneming: de punten 8, 9, 10, 13 en 14. Daarnaast ook de inventarisdocumenten boeken en enkele aspecten van financiële documenten in verband met kredieten en beleggingen boeken door middel van het boekhoudpakket.

Daarnaast worden de agenda's behoorlijk ingevuld. Ze bezitten daardoor informatiewaarde in relatie tot de leerplanvoortgang, de te kennen leerstof en de opdrachten.

- De doelstellingen van de documentenstroom worden via de computergestuurde simulatie - naast de manuele verwerking - met enige nuancering voldoende bereikt. Niet alle afdelingen kwamen dit schooljaar immers aan bod (zie verder de beperking qua toegang tot de echte kantoorklas).
- Ter ondersteuning van de leerplanrealisering zijn er goed uitgeruste lokalen met ICT-infrastructuur en internettoegang. In tegenstelling tot vorig jaar werden de lessen over de documentenstroom niet in de kantoorklas ingeroosterd, wat toch een reële handicap is. Het leerplan gaat ervan uit dat de leerlingen op een zelfstandige manier in een levensechte situatie kunnen werken.
- De leerlingen weten wat verwacht wordt bij de evaluatie en kunnen rekenen op feedback na de toetsen. Er wordt frequent getoetst. Hierbij wordt het formatief karakter van de evaluatie voldoende bewaakt via de terugkoppeling naar de leerlingen (het leerproces). Kenniselementen, inzichten in de boekhoudmechanismen worden voldoende getoetst en geëvalueerd. De puntenverdeling is transparant en er wordt zorgvuldig verbeterd. Aan de andere kant is er nog een reële groeimarge m.b.t. het evalueren van vaardigheden en attitudes (zie punt 7 - p. 36 van het leerplan). De vraagstelling bij de examens sluit aan bij het dagelijks werk. Voor de parallelle klassen worden de vragen samen opgesteld. Het hergebruik van de examenvragen over de schooljaren heen is opnieuw flagrant (zie eveneens de doorlichting in 2002). Dit noopt tot een kritische zelfreflectie in de vakgroep en tot bewaking en opvolging op schoolniveau.
- De leraren etaleren een reële pedagogische taakbekkernis. Ze begeleiden en ondersteunen de leerlingen en trekken voldoende tijd uit om te herhalen en extra oefeningen te geven. Leerlingen met achterstanden worden individueel bijgewerkt (niet steeds genoteerd in de leerlingenagenda's).
- De vakgroep is qua samenstelling gewijzigd, wat perspectieven opent voor een grotere leerplangerichtheid. Er is trouwens een goede samenhang. Sterke punten in het handelsonderwijs zijn onder meer de projectwerking, het groepswork en de presentaties door de leerlingen.

3.12 Toegepaste economie in de derde graad tso Handel

Voldoet

Motivering

- De leerplandoelstellingen worden op een voldoende wijze gerealiseerd. Enige nuancering moet gemaakt worden inzake de eindleerstofgedeelten (o.m. financiële analyse, investeringsanalyse en verzekeringen¹¹). Globaal bekeken wordt er niettemin leerplanbewust gehandeld. De vakgroep is perfect op de hoogte van het geïntegreerde leerplanconcept, van de beoogde inzichten - iets minder van de te bereiken vaardigheden en attitudes¹² - alsook van de uitdagingen en de valkuilen bij de leerplanrealisering. Dé grote uitdaging ligt in een evenwichtige en diepgaande behandeling van de verschillende leerplanonderdelen (geen sinecure, gelet op de soms vage en brede doelstellingen in het leerplan). Het inperken van de lesuitval door het werken aan de geïntegreerde proef (GIP) in de klas zou ongetwijfeld bijdragen tot de leerplanvoortgang, evenals het versterken van de interferenties tussen de drie grote delen en subdelen van het leerplan.¹³

¹¹ Zie leerplandoelstelling 153: 'Voor één verzekering van elke groep verzekeringen kort de premiebepalende elementen weergeven aan de hand van een polis'.

¹² Zie de evaluatie van vaardigheden en attitudes (punt 6 'Evaluatie' in het leerplan).

¹³ De onderneming en haar omgeving - Het werken in een onderneming - Het beleid van een onderneming.

- In tegenstelling tot vorig schooljaar is er een merkbare progressie in de leerplanvoortgang gemaakt. Het computerboekhouden komt nu volwaardig aan bod, de belastingaangifte wordt via Tax on Web realiteitsvol behandeld, terwijl de hoofdstukken 'Personeelsbeleid' en 'Duurzaam ondernemen' door middel van concrete items - evenwel nog niet volledig genoeg - worden ingevuld
- Door de niet-behandeling van de financiële analyse wordt het inzicht in de structuur van de jaarrekening gedeeltelijk bereikt. Het is nu net de bedoeling dat de leerlingen een beredeneerd inzicht in de financiële analyse krijgen, ingepast in het financieel beleid van de ondernemingen en in de onderliggende bedrijfseconomische context met een verlengstuk naar het elementaire kostprijsconcept. Er moet tevens voldoende tijd besteed worden aan het investeringsbeleid (i.c. een van de methodes toepassen en analyseren: return on investment, terugverdiëntijd en netto present value - leerplandoelstelling 181).
- Aansluitend levert het bedrijfsspel een meerwaarde op: aspecten van de bedrijfseconomische leerplanitems komen aan bod (o.a. de analyse van een investeringsproject met een kasstroomtabel, het ondernemingsresultaat, het liquiditeitsoverzicht en het kritisch punt).¹⁴ Via de jaarplannen werd de denkoefening nog niet gemaakt om het inhoudelijk concept van het bedrijfsspel met de leerplandoelstellingen te linken.
- Het inhoudelijk concept van de GIP is afgestemd op het studierichtingsprofiel van Handel. De proef wordt zorgvuldig voorbereid, georganiseerd en uitgevoerd (o.a. de handleiding met richtlijnen en het logboek). Er is een goede integratie van de respectieve opdrachten rond de hoofdoopdracht. Vanuit de taalvakken wordt een relevante bijdrage geleverd.
- De leerlingen weten wat van hen verwacht wordt bij dagelijks werk en examens. Ze kunnen daarbij rekenen op feedback. De frequentie van toetsen en taken is zeker voldoende om het formatieve karakter ervan te bewaken (in relatie tot het leerproces). De vraagstelling bij examens is van een behoorlijk niveau. De vragen zijn vrij evenwichtig verspreid over de behandelde leerstof. Er wordt zorgvuldig gecorrigeerd op basis van een duidelijke puntenverdeling. De actualiteit wordt soms op een passende wijze aan de theorievorming gekoppeld. Het computerboekhouden maakt nu volwaardig deel uit van het examen. De leraren zijn nog niet zo vertrouwd met het evalueren van vaardigheden en attitudes, tenzij bij de presentaties (zie punt 6 - p.74 van het leerplan). Een minpunt blijft ontegensprekelijk het hergebruik van identieke examenopgaven over de schooljaren heen. Reeds tijdens de doorlichting van 2002 werd dit vastgesteld. Dit noopt tot kritische zelfreflectie in de vakgroep en opvolging op schoolniveau. Wat de GIP betreft, worden er transparante evaluatieafspraken en -criteria gehanteerd.
- In de samenwerking met de taalvakken zit ongetwijfeld nog een grote groeimarge. In het leerplan is er trouwens een aantal verwijzingen opgenomen rond de mogelijke samenwerking met de vakken Nederlands, Frans, Engels en Duits (punt 10.7 van het leerplan). Daarnaast zijn de mogelijkheden van overleg met het vak wiskunde nog niet verkend (zie de kredietvormen en de aflossingen met annuïteiten - leerplandoelstelling 185).
- De integratie met en de ondersteuning via het luik toegepaste informatica verloopt volgens schema (ook vorig schooljaar). Er zijn voldoende uitgeruste lokalen met ICT-infrastructuur en internetmogelijkheden. Men heeft een goed zicht op de ICT-geletterdheid van de leerlingen.
- Daarnaast worden de leerlingenagenda's soms te summier ingevuld. Ze bezitten daardoor weinig informatiewaarde in relatie tot de leerplanvoortgang, de te kennen leerstof en de opdrachten (bijv. de GIP).

¹⁴ Daarnaast behandelt het bedrijfsspel de budgettering en de verschillenanalyse: geen leerplaninhouden.

- De pedagogische taakbekommernis van de leraren uit zich in het begeleiden en ondersteunen van de leerlingen in de klaspraktijk en in het individueel bijwerken van leerachterstanden (niet steeds genoteerd in de agenda's). Ze besteden voldoende tijd aan het herhalen van de leerstof en aan bijkomende oefeningen.
- De samenstelling van de vakgroep is gewijzigd: de samenhang is groter en de gedeelde pedagogische taakbekommernis in combinatie met de vakdeskundigheid staat garant om de opgesomde uitdagingen aan te gaan. Voorts zijn sterke punten in het handelsonderwijs: het groepswork, de gastsprekers, de presentaties door de leerlingen, de levensechte sollicitatiegesprekken en de bedrijfsbezoeken. Deze werkvormen dragen impliciet bij tot het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen.

3.13 Wiskunde in de tweede graad aso Humane wetenschappen en Wetenschappen

Voldoet

Motivering

- De vaststellingen slaan op de basisvorming. De eindtermen en leerplandoelen komen in beide studierichtingen (leerweg 4 in Humane wetenschappen en leerweg 5 in Wetenschappen van het leerplan D/2002/0279/047) op een evenwichtige wijze, maar in bepaalde lesgroepen niet steeds met voldoende diepgang aan bod. Het didactisch materiaal en de schooluitrusting ondersteunen enigszins het bereiken van de leerplandoelen. De evaluatiepraktijk gaat echter nog onvoldoende na of de eindtermen en leerplandoelen effectief worden bereikt in alle lesgroepen.
- De gehanteerde indeling in de jaarplanning wordt sterk aangestuurd door de volgorde (en de graad van uitwerking) van de leerinhouden in het leerboek. Er wordt voor de tijdsverdeling over het algemeen goed rekening gehouden met de suggesties van het leerplan. Zowel het vorige als het huidige schooljaar kwamen in bepaalde lesgroepen van beide studierichtingen een aantal leerplandoelstellingen te beperkt aan bod. Dit is o.a. het geval voor de gereedschapskist meetkunde, vraagstukken betreffende ongelijkheden van de tweede graad en het schatten van kansen m.b.v. relatieve frequenties. In Humane wetenschappen blijft het bewijzen van meetkundige stellingen en het mathematiseren van beschreven situaties veeleer beperkt.
- Het didactisch materiaal en de schooluitrusting dragen enigszins bij tot het bereiken van de leerplandoelen. Een aantal lessen wordt georganiseerd in vaklokalen met een beperkte wiskundige aankleding en met een pc en grootbeeldprojectie voor demonstratief gebruik door de leraar. De andere lessen worden gegeven in gewone leslokalen. Ondanks de aanwezigheid van computerlokalen voor ICT-ondersteuning, worden algebraïsche en meetkundige pakketten nog te weinig functioneel gebruikt en maakt men quasi uitsluitend gebruik van het grafische rekentoestel. De algemene eindterm in verband met ICT¹⁵ wordt aldus gerealiseerd, maar er zijn zeker nog groeikansen.
- Het aantal toetsen is voldoende om de leerlingen te kunnen opvolgen, maar de evaluatie ervan is onvoldoende transparant door de soms onduidelijke puntenverdeling. Volgens de leerwegen evalueren de leraren bij de examens met dezelfde vragenreeksen. De vragen sluiten aan op de meeste leerplandoelstellingen, maar uit een analyse van de examenvragen in Wetenschappen blijkt dat over de ganse graad bekeken, meer dan 30 % van de vragen betrekking heeft op uitbreiding of het extra gedeelte van leerweg 5 en dat ze nog te weinig zijn afgestemd op de eindtermen wiskunde in de tweede graad aso. Er wordt ook deels hergebruik van examenvragen vastgesteld. De evaluatie is uitsluitend productgericht. Over de wiskundige

¹⁵ Bij het oplossen van wiskundige problemen functioneel gebruik maken van ICT.

vaardigheidsdoelstellingen bestaat geen enkele vorm van rapportering en ze vormen geen substantieel deel van de evaluatie.

- In beide studierichtingen zijn er globaal veel tekorten op de examens en ook de jaartotalen scoren laag (de meeste leerlingen behalen cijfers tussen 50 en 60). In beide leerjaren zijn er klasgroepen die op de examens slechts een gemiddelde kunnen behalen van 50 % en waarbij nauwelijks de helft van de leerlingen een voldoende behaalt. Maar in andere lesgroepen van hetzelfde structuuronderdeel zijn de resultaten duidelijk beter zowel qua gemiddelde als qua aantal onvoldoendes. De rapporteringspraktijk is onvoldoende informatief om het bereiken van de leerplandoelen te ondersteunen.
- Uit de lesobservaties blijkt dat de leraargestuurde werkvormen overheersen. In de lessen heeft het onderwijsleergesprek de overhand. Algemeen is er weinig of geen aandacht voor activerende werkvormen en differentiatie.
- De lesopdrachten zijn erg versnipperd. De vakgroep vergadert een drietal keer per schooljaar formeel. Hiervan wordt een verslag gemaakt. Daarnaast overleggen de leraren frequent informeel. Inhoudelijk blijven de gesprekken beperkt tot praktische afspraken. Reflectie over de gehanteerde werkvormen, het uitwerken van leerlijnen en de evaluatie vormen echter nog geen vast items.

4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert het volgende op:

4.1 Curriculum

4.1.1 Onderwijsorganisatie

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- ontwikkeling.

Motivering

- Binnen de scholengemeenschap is het aanbod geclusterd in belangstellingsgebieden. De school biedt studierichtingen aan binnen zes belangstellingsgebieden. Enkel in de belangstellingsgebieden 'economische vorming' en 'mens en samenleving' biedt de school domeinbrede en domeinspecifieke studierichtingen aan.¹⁶
- De school gebruikt het complementair gedeelte van de lessentabellen om bepaalde eigen keuzes vorm te geven. Met deze accenten wil het beleid tegemoet komen aan bezorgdheden, vragen en initiatieven van leraren. De schoolleiding legt in overleg met de leraren van de studierichting en met de vakverantwoordelijken de keuzes voor het complementair gedeelte vast en geeft daarbij nauwgezet aan of er voor de betrokken vakken al dan niet met een goedgekeurd leerplan gewerkt wordt.
- De keuzes worden vooral aangestuurd vanuit graad- en richtinggebonden accenten, minder vanuit een schoolbrede visie. Zo kiest de school ervoor om in de tweede graad aso in hetzelfde structuuronderdeel in het complementair gedeelte verschillende vakken aan te bieden waardoor er een voorafname ontstaat van de studierichtingen in de derde graad aso. Het complementair gedeelte van de derde graad aso is dan weer geïnspireerd op de 'vrije ruimte', aangevuld met studierichtinggebonden accenten voor de polen wiskunde, wetenschappen en moderne vreemde talen. De invulling van de 'vrije ruimte' is heel divers, gaande van keuzeonderwerpen over studiekeuzeoriëntering tot doe-activiteiten.

¹⁶ Voor de verduidelijking van deze begrippen, zie Eerste oriëntatienota hervorming secundair onderwijs – 14 september 2010, p. 38.

- Ook in de andere onderwijsvormen is de invulling van het complementair gedeelte heel uiteenlopend en is het niet altijd evident om de achterliggende visie te vatten. Sommige keuzes zijn historisch gegroeid (bijv. het aanbieden van PV huishoudkunde in de tweede en derde graad STW), andere zijn bedoeld als versterking van het specifiek gedeelte (bijv. het aanbieden van toegepaste natuurwetenschappen en muzikale opvoeding in de derde graad bso Verzorging).
- Voor de geïntegreerde proef (GIP) en voor de stages is er van een algemeen beleid of schoolbrede afspraken niet echt sprake. Voor de studierichtingen binnen het belangstellingsgebied 'economische vorming' is er een gemeenschappelijke structuur, voor andere wordt alles aangestuurd vanuit de studierichting zelf. Over de relatie tussen de stages en de GIP zijn er geen richtlijnen. Het beleid wil in de toekomst de coördinatie opnieuw centraliseren, met respect voor studierichtingspecifieke accenten.
- Voor de studierichting Verzorging beantwoordt GIP niet aan de richtlijnen in de regelgeving. Op advies van de pedagogische begeleiding stelt de school de GIP gelijk aan de stages en de stage-opdrachten. Dit advies is gebaseerd op een intern document van de eigen onderwijsverstrekker. Het document is in tegenspraak met de regelgeving¹⁷ die stelt dat de geïntegreerde proef inherent is aan het toetsingsmechanisme dat bepaalt of een leerling al dan niet voldaan heeft voor 'het geheel van de vorming'. Omdat de stages slechts een onderdeel vormen van het specifiek gedeelte kunnen de stages alleen nooit een voldoende valide basis vormen om aan dit toetsingsmechanisme tegemoet te komen. De leerplanvoorschriften¹⁸ onderschrijven dit principe. Het document ondergraaft zowel de regelgeving als de eigen leerplanvoorschriften. Bovendien wordt de GIP niet verdedigd voor en beoordeeld door een jury¹⁹ bestaande uit eigen leraren en externe beoordelaars. Ook dit is een inbreuk op de regelgeving.
- Het beleid heeft een duidelijke visie op de prioriteiten voor de aanwending van het lestijdenpakket. De grootte van de lesgroepen speelt hierin een belangrijke rol. De prioriteit gaat uit naar de bso- en de tso klassen, waarvoor er maxima zijn vastgelegd. Ook voor wetenschappen, informatica en praktische vakken worden de lesgroepen klein gehouden om veilig en vaardigheidsgericht werken mogelijk te maken. Dat deze maxima niet altijd kunnen gerespecteerd worden, heeft te maken met interne stromen in de loop van het schooljaar of met de kleinere bezettingsgraad van sommige studierichtingen. Daarnaast beperkt de schoolleiding het samenzetten van verschillende studierichtingen. Het gedetailleerd overzicht van de aangewende uren en extra middelen bevestigt de zorg waarmee het beleid de omvang van de lesgroepen benadert. Alle gegenereerde uren worden aangewend om voor leraren en voor leerlingen het nodige pedagogisch comfort te creëren.
- Voor middenkader- en ondersteunende functies gebruikt het beleid zowel extra middelen die via de scholengemeenschap, via de praktijkuren en via GOK worden gegenereerd als middelen uit het eigen lestijdenpakket. Het merendeel van deze middelen wordt gespendeerd aan de coördinatoren, de ICT-verantwoordelijken, de studievoordrager en de mentor van de beginnende leraren. Voor elk van deze functies is er een functiebeschrijving opgemaakt. Hierbij zijn sommige taken zeer breed geformuleerd; dit bemoeilijkt het bewaken van de taaklast. Zo is de taakinvulling en de

¹⁷ SO 64 8.1.1: In een aantal leerjaren en onderwijsvormen moet een geïntegreerde proef worden georganiseerd waaraan deelname, uit hoofde van de definitie van de regelmatige leerling, verplichtend wordt gesteld.

¹⁸ D/1999/0279/031 p. 133: Toch is de geïntegreerde proef meer dan stage alleen. Opdrachten uit bepaalde vakken kunnen gerelateerd worden aan stage, maar er kunnen ook opdrachten zijn die op de stage geen betrekking hebben.

¹⁹ SO 64 8.1.1: De geïntegreerde proef wordt beoordeeld door de leraars die de betrokken vakken onderwijzen, evenals door deskundigen op het terrein van de te beoordelen kwalificatie. Deze buitenstaanders die dus niet tot de desbetreffende school behoren, mogen numeriek het aantal leraars niet overschrijden en worden in de loop van het schooljaar aangeduid door het schoolbestuur of haar afgevaardigde.

taakbelasting van de technisch-adviseur coördinator te omvangrijk en te zwaar om de evoluties binnen alle studiegebieden te kunnen volgen. De coördinatoren nemen zowel taken van leerlingenbegeleiding als jaarcoördinatie op zich; hiermee wil de schoolleiding de communicatiestromen maximaal bewaken.. De besteding van het lestijdenpakket wordt steeds aan het lokaal onderhandelingscomité (LOC) voorgelegd.

4.2 Begeleiding

4.2.1 Loopbaanbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- ontwikkeling.

Motivering

- De school heeft de loopbaanbegeleiding goed uitgewerkt. Naast de infomomenten voor ouders en leerlingen voorziet de school in specifieke acties die door de graad- en GOK-coördinatoren geïnitieerd en uitgewerkt worden. De expertise van het CLB wordt indien nodig aangewend.
- Om het studiekeuzeproces van de eerste naar de tweede graad te begeleiden worden er tijdens de opendeurdagen infosessies voor de ouders gepland. Aansluitend wordt er een praktisch infomoment voor de toekomstige leerlingen uit het beroepsvoorbereidend leerjaar voorzien voor zowel de middenschool als een naburige school.
- In de tweede graad worden er klassikale studiekeuzelessen aangeboden. De studiekeuze wordt besproken en geadviseerd door de klassenraden en indien nodig toegelicht door de klastitularis tijdens individuele gesprekken met leerlingen en/of ouders. Om de studiemogelijkheden voor Verzorging te concretiseren organiseert de school een kennismaking met de werkvloer en een 'datingmarkt' waar leerlingen van het zevende jaar hun ervaringen delen.
- Naast de gemeenschappelijke loopbaanbegeleiding (zoals oudercontact, beroepenmarkt, infomarkt door oud-leerlingen, infomomenten, klassenraden en gesprekken) om de overgang naar het hoger onderwijs of aansluiting op de arbeidsmarkt in de derde graad voor te bereiden, is er per onderwijsvorm een specifiek begeleidingstraject uitgewerkt. In het aso worden studiekeuzelessen tijdens de lestijden seminarie aangeboden, in het tso behartigen de klastitularissen de begeleiding, ondersteund door het clb. De klastitularissen maken gebruik van uitgewerkte bundels. In het zesde en zevende leerjaar van het bso worden de tewerkstellingsmogelijkheden in de ruime omgeving afgetast. Daarnaast worden de thema's werk, onderwijs en ondersteuning jaarlijks toegelicht tijdens de schoolverlatersmarkt. De 'zelfstandigentocht' laat de leerlingen kennismaken met oud-leerlingen die als zelfstandig ondernemer van start gingen. Er wordt ook aandacht besteed aan de administratieve verplichtingen van de schoolverlater.
- De school verzamelt gegevens over de loopbaan van haar leerlingen, onder meer over de opvolging van de adviezen, de B- en C-attesten in de eigen school en de overgang van middenschool naar bovenbouw. De resultaten van de analyses worden aangewend om bijsturingsacties op te zetten zoals bijv. het campusoverleg, het bijsturen van het onderwijsproces in vakken met zwakke klassenresultaten en het concretiseren van de studiekeuze in de tweede graad.
- Structureel en preventief overleg tussen de middenschool en de bovenschool worden nog niet in alle vakgroepen aangegrepen om de loopbaanbegeleiding systematisch te optimaliseren.

4.3 Evaluatie

4.3.1 Evaluatiepraktijk

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- ontwikkeling.

Motivering

- De school hanteert een beknopte visietekst waarin de evaluatie gezien wordt als basis voor feedback en coaching. Ze stelt de aandacht voor een betrouwbaar en transparant evaluatiesysteem voorop als basis om de leerling zonder verrassing goed te kunnen oriënteren bij de deliberatie. Een verdere aansturing van de praktijk met concrete doelstellingen en aandachtspunten is beperkt tot de vraag om de examens in parallelklassen zo mogelijk gelijk en in elk geval gelijkwaardig te houden. Ook voor de onderzoekscompetentie zijn er geen schoolbrede afspraken over de quoterings. Het beleid rekent op de professionaliteit van de leraren om leerplangericht en valide te evalueren.
- Het onderzoek binnen de verschillende vakken toont aan dat het gebrek aan schoolbrede richtlijnen leidt tot belangrijke leraar-, vak- en studierichtingsgebonden kwaliteitsverschillen. Daardoor wisselen voorbeelden van goede praktijk af met bevestigingen die minder valide zijn omwille van te weinig leerplangerichtheid, het niet bewaken van de representativiteit, waaronder de gewichten van kennis, vaardigheden en vakgebonden attitudes, wisselende aandacht en werkwijze bij het quoteren van vaardigheden en vakattitudes. Ook voor de quoterings van de onderzoekscompetentie zijn er geen gemeenschappelijke afspraken over de polen heen. Verschillende vakgroepen zijn zich ook niet bewust van het feit dat systematisch en letterlijk hergebruik van vragen kan leiden tot voorspelbaarheid en daardoor de validiteit van de toetsing kan aantasten.
- De verhouding dagelijks werk/examens varieert naargelang de graad en de onderwijsvorm. Vooral in de tweede graad heeft het dagelijks werk voldoende gewicht om procesevaluatie zinvol te integreren en de studiehouding van de leerlingen doorheen het schooljaar te stimuleren. Ook in het bso kiest de school voor een evaluatie met examens in een aantal vakken. De aandacht om daarbij toch de leerplanvisie op evaluatie te integreren is niet steeds aanwezig.
- Het gebruik van evaluatie als startpunt voor remediëring wordt door de meeste leraren ter harte genomen. De communicatie over de werkpunten wordt zelden in de rapportcommentaren opgenomen. Sommige initiatieven worden via de schoolagenda gecommuniceerd met de ouders, maar de systematische registratie kan geoptimaliseerd worden in functie van de motivering van de B- en C-attesten.
- De attestering en het hanteren van uitgestelde beslissingen, waarschuwingen en vakantietaken gebeurt volgens de geest van de regelgeving. Als houvast bij de deliberaties heeft de school een leidraad ontwikkeld. Sinds het schooljaar 2010-2011 worden de B- en C-attesten met meer aandacht gemotiveerd, maar dit kan in een aantal delibererende klassenraden nog verfijnd worden zodat er meer gelijkvormigheid ontstaat. Ze zijn steeds vergezeld van een advies.
- De voorbije schooljaren was er een werkgroep actief rond evaluatie. Deze heeft vooral een gedragen deliberatiepraktijk als resultaat opgeleverd. Het uitwerken van een gezamenlijke aanpak van de beoordeling van en rapportering over attitudes is uitgesteld. De school nodigde enkele sprekers uit om meer deskundigheid rond evalueren op te bouwen, maar verdere professionalisering is er enkel occasioneel binnen de vakgroepwerking.
- De reflectie door leraren over hun evaluatiepraktijk en de terugkoppeling van de leerlingenresultaten naar de eigen lespraktijk is leraarafhankelijk, maar beperkt. Bij

opvallend lage scores voor een vak wordt een beroep gedaan op de pedagogische begeleiding om het niveau en de validiteit van de bevraging na te gaan.

5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

- Samen met de middenschool bevindt de bovenschol zich op eenzelfde campus. Beide scholen bepalen zelf hun eigen beleid binnen de contouren van de scholengemeenschap, ondersteund door het schoolbestuur. Omwille van de praktische context en omdat de doorstroming van leerlingen groot is, overleggen zij geregeld en proberen zij een goede aansluiting tussen de eerste en de tweede graad te bevorderen.
- De school communiceert duidelijk over haar opvoedingsproject via haar website en het vademecum dat aan elke leerling wordt bezorgd. Intern worden de acties en de aandachtspunten van de schoolwerking gekoppeld aan de vier pijlers²⁰ van deze visie waardoor de realisatie ervan bewust wordt nagestreefd.
- De directeur is dit schooljaar nieuw in haar functie, de adjunct-directeur was dit in de loop van het vorige schooljaar. Naast het continueren van het beleid wordt het verstrekken van kwalitatief onderwijs als prioritaire pijler naar voor geschoven waarbij alle leerlingen én personeelsleden hun talenten maximaal kunnen ontplooien met aandacht voor het welbevinden. In overleg met de coördinatoren worden jaarlijks prioriteiten vastgelegd en actieplannen opgesteld.
- De school heeft veel aandacht voor een participatief beleid. Aanvullend bij de officiële participatieorganen en de inbreng van werkgroepen bevordert de huidige directie dit via een open, laagdrempelige en transparante communicatie met alle participanten. De beslissingen worden daardoor meestal breed gedragen of minstens aanvaard, maar ze verenigen mogelijk verschillende invalshoeken waardoor de doeltreffendheid minder groot wordt. De onderwijsorganisatie is hier een voorbeeld van.
- Een kwaliteitsvolle leerplanrealisatie wordt beleidsmatig weinig systematisch aangestuurd. Men vertrouwt daarvoor op de professionaliteit van de leraren en de samenwerking binnen de vakwerkgroepen. Het resultaat ervan wordt weinig opgevolgd en komt slechts bij opvallende probleemsituaties aan bod op directieniveau, waar er dan wel structureel en zo nodig met externe ondersteuning gevolg wordt aan gegeven. De inspectie is dan ook van mening dat de situationele oorzaken van het voldoet niet voor aardrijkskunde in enkele studierichtingen van de tweede graad en voor toegepaste economie in de tweede graad tso Handel een snelle en adequate bijsturing zullen krijgen en neemt deze niet mee in het advies.
- De school heeft een uitgeschreven visie op haar talenbeleid, gebaseerd op een analyse van de eigen schoolsituatie. Jaarlijks wordt door een beleidsgroep een prioriteitenplan met doelstellingen en actiepunten opgesteld. De aandacht gaat vooral uit naar het gebruik van het Nederlands als instructietaal. Rond schooltaalwoorden, heldere taal in de evaluatiepraktijk en samenwerking tussen de taalvakken werden een aantal initiatieven uitgewerkt en opgevolgd. Op leerlingenniveau gaat aandacht uit naar het hanteren van aangepast taalgebruik en naar de begeleiding van taalzwakke leerlingen. Er is wel aandacht voor een participatieve inbreng, maar niet alle vakgroepen en leraren hebben een visie op hun rol in het talenbeleid. De talenbeleidsgroep tracht met verdere sensibilisering, tussentijdse evaluaties en bijsturingen de implementatie van het talenbeleid te bevorderen.
- De school heeft aandacht voor het bewaken van haar kwaliteit en neemt daarvoor losstaande initiatieven. Ze verzamelt en analyseert gegevens om de schoolloopbaan

²⁰ 1 We zijn een katholieke school. 2 Wij bieden kwalitatief onderwijs en een brede vorming. 3 Onze school is een leefgemeenschap. 4 Wij openen voor de jonge mensen vele vensters op de wereld.

van de leerlingen te optimaliseren en stimuleert op diverse wijzen de inbreng van leerlingen, ouders en personeel om aandachtspunten aan te brengen. Directie en coördinatoren stellen een swot-analyse op als basis om de kwaliteit te verbeteren. In deze context is het vreemd dat de aanbeveling in het vorige doorlichtingsverslag om de beschikbaarheid en uitrusting van sommige vaklokalen te optimaliseren niet schoolbreed werd benaderd, maar slechts ad hoc werd aangepakt op initiatief van de vakgroepen zelf. De school wil de verspreide aandacht in een meer systematische kwaliteitszorg opnemen en verder uitbouwen.

6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De uitrusting voor de wetenschapsvakken.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De inzet en betrokkenheid van het schoolteam.
- Het leer- en leefklimaat.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De open en laagdrempelige communicatie.
- De aandacht voor participatieve besluitvorming.
- Het zelfreflecterend vermogen.
- De aandacht voor de ontwikkeling van kwaliteitszorg.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De leerplanrealisatie van toegepaste economie in de tweede graad tso Handel.
- De leerplanrealisatie van wiskunde in de tweede graad aso Wetenschappen en Humane wetenschappen.
- De leerplanrealisatie van aardrijkskunde in alle structuuronderdelen van de tweede graad op hetzelfde niveau brengen.
- De ondersteuning met leermiddelen en infrastructuur voor een aantal vakken.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De leerplangerichtheid van de evaluatiepraktijk in een aantal vakken.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De aansturing en opvolging van de vakgroepen in functie van een leerplangerichte onderwijspraktijk.
- De bewaking van de taakinvulling en -zwaarte van de technisch adviseur-coördinator in functie van kwaliteitsvolle ondersteuning van de studiegebieden.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De leerplanrealisatie van muzikale opvoeding in de tweede graad bso Verzorging-voeding.
- De leerplanrealisatie van het specifiek gedeelte in de tweede en derde graad bso Mode.
- De leerplanrealisatie van het specifiek gedeelte in de tweede graad tso Sociale en technische wetenschappen.
- De leerplanrealisatie van project algemene vakken in de derde graad bso Moderealisatie en -verkoop en Verzorging.

Wat betreft de regelgeving:

- De geïntegreerde proef organiseren conform de regelgeving in de derde graad bso Verzorging.

7. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

BEPERKT GUNSTIG

omwille van het onvoldoende realiseren van de leerplandoelstellingen voor

STRUCTUURONDERDEEL	Basisvorming	Keuze/Specifiek gedeelte
Graad 2 BSO Moderealisatie en -presentatie		TV mode
Graad 2 BSO Verzorging-voeding		muzikale opvoeding
Graad 2 TSO Sociale en technische wetenschappen		AV expressie en TV/PV huishoudkunde
Graad 3 BSO Moderealisatie en -verkoop	project algemene vakken	TV mode
Graad 3 BSO Verzorging	project algemene vakken	

8. REGELING VOOR HET VERVOLG

Het bestuur van de instelling moet **vanaf 1 juni 2015** kunnen aantonen dat de tekorten met een beperkt gunstig advies in voldoende mate werden geremedieerd.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Erik Van Nieuwenhuyze

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Ingrid Ghys